ÎN ȚARA LUI PELÉ

La sfârşitul lunii mai 1993 îmi iau lumea-n cap să văd şi America de Sud.

– Te duci în Brazilia după cai verzi pe pereți! mă apostrofează consoarta.

– Lasă, bre, să nu mor prost.

★

Nu-mi ajunge concediul (8 zile lucrătoare pe an) pentru *Conferințele despre Paradoxism* în Brazilia, dând curs unor invitații:

Arcadia de Minas Gerais [directoare Conceição Piló], din Belo Horizonte;

Instituto Latino Americano de Cultura [Maria do Carmo Gaspar de Oliveira], Rio de Janeiro;

Universidade Federal de Rio de Janeiro [Vera Prodan];

Pontifícia Universidade Católica de Minas Gerais [Astride Costa], Belo Horizonte;

Universidade Federal de Santa Catarina [Abel B. Pereira], Florianopolis;

Universidade de Blumenau [José Endoenga Martins];

Centro da Communidade Luso Brasileira, Belo Horizonte;

Academia Municipalista de Letras, Belo Horizonte;

Academia Mineira Feminina de Letras [Livia Paulini], Belo Horizonte;

Universidade Federal de Paraiba [Marinalva Freire da Silva], João Pessoa;

Academia Feminina de Letras [Ilka Lira de Lucena], João Pessoa.

Agendă supraîncărcată pentru 1-18 iunie 1993.

Francis mi-a dat posibilitatea să lucrez *comp time* (ore suplimentare pe care nu le trec pe ştatul de plată, însă le consider ca *vacation* în perioada lipsită). Maxim trei zile pot recompensa astfel. Iar restul = *fără plată*!

★

Mă cocoşează viza braziliană: 105 $ (cu telex cu tot) – fiindcă n-am cetățenie americană.

Jumena din New York (*Brasilian Cultural Center*) mi-a cerut prima dată 15 $, apoi încă 45 $ (nu ştiu de ce!) şi iar încă 45 $ (şi iar nu ştiu de ce!). S-a mai şi necăjit:

– În viața mea n-o să mai caut obținerea de vize pentru *refugiați*.

S-a jurat. Îmi vorbea când portugheză, când spaniolă, când engleză.

– Noroc cu invitațiile! mă încurajează.

★

– Anul trecut ai plecat în Europa, anul ăsta în America de Sud. Pe unde te mai plimbi anul viitor?

– Mi-ar plăcea în... Japonia.

Francis, managerul meu, zâmbeşte. Are strungă.

– Şi, fac eu pe şmecherul, să merg pe Lună!

– Ai grijă, la Rio te jefuiesc hoții pe stradă în amiaza mare, oceanul este infectat – să nu faci baie...

– A trecut el prin lagăr, în condiții mai vitrege, mă apără Tony.

Dar „sămânța rea nu piere", vorba lui Creangă (!). Să exclam şi eu precum Caesar, la întoarcere: *veni, vidi, vici*!

★

Un geamantan mare, o sacoşă şi un rucsac – bagajul meu. Samy mă duce la aeroport în Chicago.

Terminal IV. Compania braziliană *Varig*. Merg la Rio de Janeiro. Până s-ajung eu în Brazilia, 11-12 ore prin avion, mi-a crescut barbă!

★

În aeroport întâlnisem pe Teresinka Pereira, poetă de limbă portugheză, profesoară de spaniolă la Colegiul Bluffton din Ohio, cu copiii ei din a doua căsătorie.

– Îți dau două sfaturi pentru Brazilia, m-a înfruntat: (1) să nu te pronunți împotriva comunismului şi (2) să nu te uiți după femei (bărbații brazilieni sunt foarte geloşi şi poți avea necazuri).

Răsfoiesc nişte ziare în avion: *O Globo*, *Folha de São Paulo*, *Icaro* (bilingv) să văd dacă înțeleg şi eu vreun cuvânt. Îmi trimisese mama un dicționar român-portughez (1981) de Pavel Mocanu şi-l purtam mereu cu mine, împreună c-un carnețel şi-un pix în care-mi notam sporadic.

Se-anunță că-s probleme cu decolarea – ploaie, timp urât – şi întârziem pe pistă.

Am loc la fereastră, dar pe aripa avionului.

Pasagerii vorbăreți tare, strigau dintr-o parte în alta, nu mai aveau răbdare aşteptând. Unul de la mijloc, altul din spate. Ni s-au dat periuțe şi pastă de dinți să ne spălăm gura să nu miroase la aterizare, apoi şi-un pieptene.

M-am mutat lângă doi tineri, Andre, care lucrează *mecânico* împreună cu tatăl său şi Marcilio, *pintor* (adică pictor).

– De unde eşti?

– Din România.

– Nadia Comăneci, exclamă băieții simultan.

Schimbăm adrese între noi.

În fine, ni se aduse mâncare, fiindcă ne răzbea foamea, şi aeroplanul tot în Chicago:

– *Estoy com muita fome*!

– *Estoy fominto*!

glăsuiesc colegii de scaun şi eu ciulesc urechile să-nvăţ expresiile din mers, din fugă.

În revista aviatică a companiei *Varig* citesc despre Carnavalul Samba (înţeleg mai mult după poze) şi despre un peşte mic, numit *piranha*, care trăieşte în apă nesărată şi muşcă, se repede la testiculele animalelor şi chiar a oamenilor.

Într-o emisiune pe canalul *Discovery*, în State, văzusem cum o pereche de boi, traversând un râu, până să iasă din apă, peştii *piranha* (familia Serrasalmidae, ordinul Cypriniformes), cu dinţi ascuţiţi şi fălci puternice, le-au mâncat testiculele!

Ce chestie! Intră masculii normali în apă, dar ies pe mal... castraţi! Iar *piranha* atacă şi virilitatea bărbaţilor (!).

– *Primeira vez*? (dacă văd prima dată Brazilia).

– *Sim senhor*.

– Trebuie să revii!

Marcilio câştigase un premiu pentru pictură şi primise recompensă o excursie în SUA la cursa de maşini Formula 1, unde compatriotul său, Emerson Fithipaldi, câştigase locul întâi, iar în 1989 chiar un milion de dolari. Peste 400.000 de spectatori asistă la aceste curse.

Dar pe mine mă interesa Pelé [Edson Arantes do Nascimento, n. 1940], celebrul fotbalist brazilian de culoare, idolul copilăriei mele. Brazilia e patria fotbalului, constant cea mai bună echipă din lume. Jucătorii ei: celebri. Îi ştiam pe de rost în anii ’70, la Campionatul Mondial de Fotbal, când aveam microbul sportului în sânge: Carlos Alberto, Jairjinho, etc. România juca la Guadalajara (Mexic), în „groapa cu lei”, contra Braziliei şi pierdea abia cu 2-3... iar Răducanu, portarul nostru, declara presei că vrea să dea

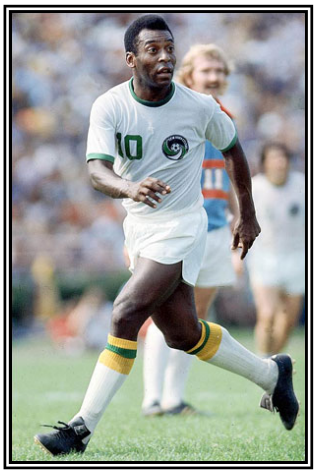

şugubăţ mingea pe la spate în faţa lui Pelé...

– Unde e Pelé acum? întreb.

– În Statele Unite, om de afaceri (ia uite domnule, mă miram), pregăteşte Campionatul Mondial din 1994 în această ţară.

★

Sandwich în argou se zice *sanduba*.

★

Aflu că locuitorii din Rio de Janeiro se numesc *carioca*, din São Paulo *paulista*, din Mina *mineiro*, din Belém do Para *paraense*, din oraşul Brasilia *brasiliense*, iar din toată ţara Brazilia: *brasileiro*.

★

Un zumzet şi un zvon de bucurie: *O avião vai descolar*. Într-adevăr avionul decolează (cu 2,5 ore întârziere).

Ecrane anunţând în portugheză şi subtitrate în engleză.

Spaniola şi portugheza sunt foarte apropiate. Între 1580-1640 Portugalia şi Spania au fost unite, apoi sub Ducele de Bragance (Jean al IV-lea) Portugalia se emancipează.

În timpul Dinastiei Aviz a cunoscut Portugalia o strălucită expansiune maritimă şi colonială (1385-1580). Brazilia s-a proclamat independentă în 1822, Angola în 1975, iar teritoriul Macao (capturat în 1557) e retrocedat Chinei în 1999.

Spre deosebire de coloniile spaniole pe continentul american, fărâmiţate, ori conduse de dictaturi militare, oamenii politici brazilieni au reuşit să ţină coloniile portugheze unite pe acest continent într-un singur stat, Brazilia, a cărui suprafaţă de 8.512.000 km^2 o clasează pe locul cinci după Rusia (17.075.400 km^2), Canada (9.960.000 km^2), China (9.600.000 km^2), şi SUA (9.364.000 km^2).

Populaţia, de peste 150.000.000, cunoaşte o creştere rapidă.

Când eu mă bâjbâiam să încropesc ceva pe limba admirabilului poet Fernando Pessoa (1888-1935), tipii mă categorisiseră drept... spaniol!

Cu cât umblu prin mai multe țări, îmi dau seama că tot SUA e cea mai bună, cu toate defectele ei.

Eu am paradoxul meu: nimic nu e perfect, nici chiar perfectul!

Dar e bine să cunoşti lumea şi să compari sisteme de viață, culturi, civilizații, credințe diferite. Numai aşa îți îmbogățeşti şi lărgeşti orizontul.

★

Se cam zguduia avionul în golurile de aer. Turbulențe şi psihice. Când să mă clătesc pe dinți nu mai era apă la WC. Cănuță, om sucit. Eu mă numesc „paradoxist".

★

Pe ecrane: imagini din Amazonia (ah, să mă duc odată şi pe-acolo).

★

Pe 1 iunie aterizez la Rio de Janeiro, Aeroportul Galeão.

În Brazilia e iarnă – emisfera sudică, 33° C totuşi.

La vamă nu mi-au controlat bagajele, decât pe cel cu cărți. Iar legătura spre Belo Horizonte, capitala statului Minas Gerais, am prins-o în ultimul moment (fiindcă, din fericire, avionul aştepta după câțiva „turişti americani").

1 $ = 45.000 *cruzeiros*

(foarte devalorizată moneda braziliană).

Mi-au luat taxe de aeroport, în Rio, 4 $, nu mai plătisem aşa ceva în alte oraşe. Şi m-a aşteptat poeta Maria do Carmo Gaspar de Oliveira, cu care fusesem în legătură epistolară. Doar câteva secunde ne-am intersectat privirile şi mi-a înmânat cartea sa, *Bosco*, versuri dedicate fiului ei, mort la 23 de ani într-un accident rutier.

Ah, ce mic e Otopeniul față de aceste aeroporturi internaționale, dar bine că l-am făcut şi pe-ăla, Băneasa era mai prăpădit.

50 de minute de zbor pân' la Belo Horizonte, 19° C, peisaj şi cetățeni mai ca pe la noi.

Sunt sătul de avioane! Obositor...

În *aeroporto* din Belo Horizonte tapițerii... *arte rupestre na região de Logoa Santa*.

★

N-am fler de orator. E clar. M-am convins. Mai bine în scris mă exprim.

★

Edgeval, partenerul de business al Teresinkăi, ne ia cu maşina de la aeroport. Ne serveşte cu o băutură răcoritoare numită *guaraná*.

Cafenele la stradă, cu mese pe trotuare ca-n Paris.

Viteza maximă 80 km/h, centura de siguranță nu e obligatorie.

★

Sătul de „plimbări", de mers cu avionul, diferite companii, chiar dacă dintre cele mai bune. Mereu le schimb – pentru a compara stilul, confortul.

★

Oraşul Belo Horizonte, cu echipa de fotbal Atlético Mineiro. M-a găzduit Irene de Paula Magalhaes, mătuşa Teresinkăi, pe strada *Cristavão Colombo* [Cristofor Columb].

★

Brunețele, negricioase, chiar gitane fetele braziliene, glăsuind o limbă pițigăiată pentru mine.

★

Am vorbit cu Leon Paulo într-o spaniolo-portughezo-engleză! (cuvinte amestecate).

Brazilienii înțeleg spaniola.

Edgeval Gomes de B. Rito este avocat.

★

Memorez cuvinte portugheze:

Nome = nume; *Joache* = joacă; *Advogado* = avocat.

★

Belo Horizonte situat pe dealuri; climă umedă.

Trecem prin cartierul sărac *favela*.

Cimitir de săraci. Aud că există şi-un cimitir particular.

Mai sărăcăcios aspectul.

Alt oraş important în statul Mina Gerais este Vespasiano.

★

Gomes ştie numai portugheză, încât e dificilă conversația.

Puțină spaniolă, română chiar, ceva franceză mă ajută să-nțeleg cîte-un pic din ce-mi explică.

Carroça [se pronunță „cahosa”] = şariotă – o căruță cu cal pe străzi, pentru săraci:

RR = se citeşte H;

HA = IA;

Ç (*se sigilia* = c cu sedilă) = se citeşte S [ca-n franceză].

★

E ceva să fii numai invitat: pun’te masă, ia-te masă!

Nimeream, în loc de „o-brigado” [mulțumesc], „o-baricado”! şi se uitau miraţi la mine!

★

Bucuroşi să discute cetățenii. Cumsecade.

Copii aşteptînd la intersecție să şteargă geamurile.

Poliție pe străzi: culoare grena la haină, cachi la pantaloni.

Ciudad nova = oraşul modern.

Spun că-s *scritore* [scriitor], să mă scuze dacă iau notițe.

Universitatea de Construcții, Parcul Municipal, Prefectura.

Palatul Othon (este un hotel cu 5 stele).

Aglomerație pe străzi, pe trotuare.

Tribunalul de Justiție.

Palace d'Artes (arhitectură) [Palatul de Artă].

Centru Comercial.

Portugheza mi se pare un fel de spaniolă pocită.

Cartierul Savassi.

Un McDonald's american.

★

„Gata, ai învățat portugheză!", glumeşte Edgeval când mai încheg şi eu 2-3 cuvinte.

Cumpărat, cu Julio, vreo 10 vederi = 100.000 CR.

Plantații cu cafea în sud (mai bogați acolo).

O biserică catolică, Santa Para, aglomerată la poartă de credeam că e vreo cîrciumă.

Unii călugări nu lucrează, au vacanță permanentă – mişto viață!

Mari datorii externe ale țării (la Fondul Monetar Internațional).

★

– Îți place Brazilia? mă-ntrebau.

Schimbat 60 $ şi-am obținut 2,6 milioane (!) cruzeiros (moneda lor). Iată-mă … milionar (de carton!).

Circulație aiurea.

★

Palatul Guvernatorului din B. H., construit în 1896 de belgieni. Baroc brazilian, dar şi influență de *art nouveau* [artă nouă (fr.)].

Conține obiecte mobiliare gen Ludovic al XV-lea.

Picturi de: Anibal Mattos, Tancredo Neves.

Personalități: Paulo Verdão (poet), Onofre de Freitas,

Maria Armanda Capelon (scrie literatură pentru copii).

Bătrânii vorbesc ca limbă străină franceza, tinerii engleza.

– Eu vorbesc franceză sau engleză. Ce preferați?

– Portugheză! răspund ei.

Şi-ncep eu cu câteva fraze memorate în avion, şi repetate pe stradă, într-o portugheză „spartă”:

– *Bom dia! Eu são um poeta romeno emigrante em os Estados Unidos. Meu nome es...* [Bună ziua! Sunt un poet român emigrat în Statele Unite. Numele meu este ...]

Vedeam o lumină pe fața lor, un zâmbet de îngăduință.

– *O manifesto...* [Manifestul...]

– *Se comprenda*? îi iscodeam periodic.

Sala dădea afirmativ din cap.

Îmi amintisem de istorisirea cu studentul care tradusese din engleză „electric field” în română prin „păşune electrică” [în loc de „câmp electric” – din fizică]!... şi mă gândeam să nu pățesc la fel...

Am fost prezentat Smarandachii.

Participa lume selectă, intrarea pe bază de invitație.

Video din Amazon

Lucia, sora Teresinkăi, şi Aldir, bărbatul ei, ne pun o videocasetă cu voiajul lor pe exoticul Amazon.

Se merge numai cu ambarcațiuni nautice; râurile servesc ca străzi.

Apa clară că poți s-o bei la izvoarele unor afluenți.

Pomi în apă.

Victoria rregie = plantă cu frunzele la suprafață.

Pe Insula Tapa Jós există case de vacanță.

De la Belem la Manaus sunt 5 zile pe barcă (trei zile mergi ca să vezi o casă!)...

Indienii s-apropie, în piroage, de vapoare, cerând demâncare, haine. Ştiu ziua, ora, locul când trece vaporul - şi lumea le dă. Cei mai mulți indieni stau pe malul râurilor, dar există şi-năuntrul junglei triburi la care nimeni n-a ajuns, rupte complet de civilizația actuală.

Case cu piloni în apă – să nu pătrundă animale.

Locuințe-vapor, plutitoare pe apă.

Indienii fac comerț la Manaus. {*Vende carne* = vinde carne!... parcă vorbeau româneşte.}

Piscină, aer condiționat, TV pe vaporul turiştilor.

Arbori de banană, *manão*.

Numai nord-americani la hotelul „Tropicão" [Tropic] în Santa Rey Para.

Maracuja = băutură tropicală din Amazon, galbenă, cu miros neplăcut, dar gustoasă.

12.300 km Belem – Santarem.

Colegii mei autohtoni discută, din puținul pe care-l pot deduce, că în nordul țării acționează servicii secrete străine care vor să rupă zona amazoniană, întinsă şi slab populată, de Brazilia, argumentând că Amazonul aparține Planetei, nu Braziliei, şi de aceea trebuie să i se acorde o îngrijire „ecologică" deosebită.

Guvernul brazilian, de teamă, a instalat sateliți care supraveghează permanent zona Amazonului, şi-a organizat o armată special instruită de luptători ai junglei - cea mai bună din lume, plus unități militare în puncte cheie ale junglei.

★

La video oraşul Cuiaba în Statul Mato Grosso.

★

Nu există coşuri de gunoi, gunoiul lăsat în rontul pomilor în plase de plastic.

★

– Lasă-te păgubaş cu portugheza ta! (Mi-o retează Teresinka. Eu mă tot scremeam să-ndrug câte ceva...)

★

Cu *Padre* [Preotul / Părintele] Eustaquio Pracinho São Vicente.

03.06.1993

De la aeroportul Pampulhia din Belo Horizonte la aeroportul Santos Domo din Rio de Janeiro, cu un mic avion de 52 pasageri.

★

Până acum 5 ani nu exista lege de divorţ în Brazilia. Pentru a te despărți, astăzi aştepți 2-3 ani şi este foarte scump; şi nu-i în obiceiul lor.

★

Alberto Santos-Dumont (1873-1932) este numele unui brazilian care-a inventat avionul (s-a lansat în Paris, când a efectuat primul zbor propulsat la 23 octombrie 1906). Stewardesa ne-anunță prin interfon că există holeră [se zice *colera*] în Rio! Să nu bem apă...

Am învățat nişte expresii în portugheză şi le repet când se ivesc ocazii.

Rio de Janeiro

03.06.1993

La Maria do Carmo Gaspar de Oliveira, apartament mare.

Maria do Carmo este poetă, se trage din nobili emigrați din Portugalia.

Au servitor.
Şofer particular la scară.
Mi-e frică cum conduc ăştia.

★

La Casa Poeților, pe strada Dr. Bernardino. Preşedinte: Antonio Gonzaga de Cerqueira Lima. Primesc o plachetă „Ciclo de leitura de poesias" [Ciclu de lectură de poezii] (1991), cu poeme de Alexander Hlavacsek, Antonio Cerqueira Lima, Antonio Luiz, Arlete M. Dos Reis, Auta Costa, Carlos Villar, Carmem Penciano, Célio Kouri, Dalva Cardoso, Dandara, El Negro, Francisco Igreja, João Prado, José Henrique, Juju Campbell, Julio Santos, Lilia Muniz Borges, Lucia Rosadas, Luiz Donmie Dangot, Marcia Agrau, Messody Benoliel, Nidia Amado, Niege, Oseas Araújo, Ricardo Almeida, Rita Maria de Lacerda, Romildes de Mierelles, Rosa Rubra, Sergio Gerônimo, Shalai, şi Vanda Santana.

★

Eu nici nu-s membru al Uniunii Scriitorilor Români! (Fiindcă ei nu vor să mă recunoască. Sunt ca un spin, pleavă, ori mai degrabă *insurgent*... Acum e totul politizat in România, ordonat/comandat din afară.). Dar nu mă interesează „uniunea" lor de rahat, sunt cetățean al lumii, şi membru al „Uniunii Scriitorilor Globului" (!) În fond am scris în patru limbi.

★

Mulți brazilieni neştiutori de carte.

★

– Nu bea apă, chiar să ştii că mori de sete! mi se spune.

★

Scriitori îşi permit să fie cei din societatea înaltă braziliană.

Au un imens spațiu geografic {între 1822-1889 ființa chiar Imperiul Brazilian: sub Pedro I (1822-31) şi Pedro al II-lea (1831-99), când se desființează şi sclavia negrilor

(1888)}, plus multe resurse naturale, dar țara e-nglodată în datorii.

Ce-nseamnă să ai prieteni bogați. Ei mi-au făcut programul. Dintr-un oraş în altul, din conferință în conferință.

60 km/h viteza maximă în oraş.

25° C (cică e iarnă, dar îi cald şi frumos).

Credeam că scap de cărți, dar le-am dat pe-ale mele, primind altele cu dedicație.

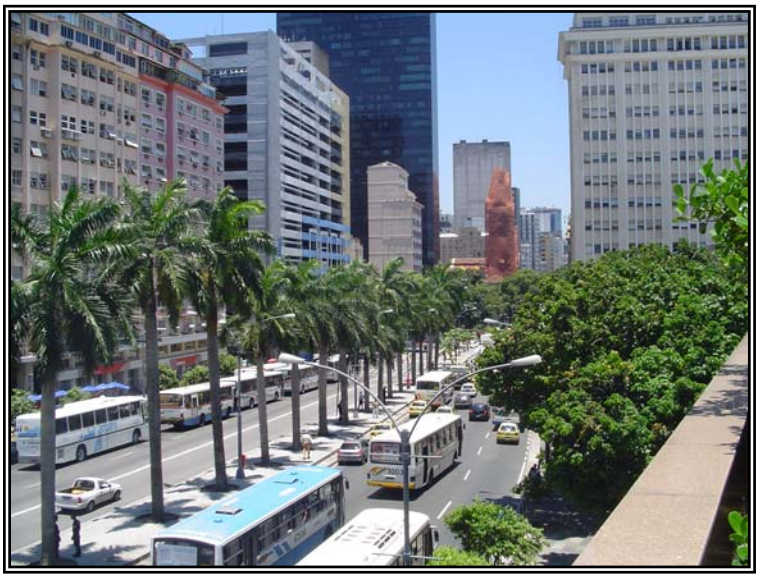

★

La *União Brasileirá de Escritores* [Uniunea Braziliană a Scriitorilor] un banchet cu preşedintele João Fagundes de Menezes: se acordă premii la vreo 50 de scriitori; sunt invitat şi eu; ceremonialul se ține la restaurantul Bier Welt, pe strada Gomes Carneiro, nr. 90.

★

Rua = strada.

★

Acasă la criticul literar şi eseistul Gilberto Mendonça Teles, pe strada Pompeo Loorgiro.

Îl cunoaşte pe Adrian Marino, care l-a citat într-o carte. Mendonça Teles este specialist în literatură comparată, profesor la *Pontíficia Universidade Católica* şi *Universidade Federal*, ambele din Rio de Janeiro.

★

Scriitoarea braziliancă Stella Leonardos a tradus „Miorița", şi mulți poeți români. A publicat volumul „*Cançãonário romeno*" [în traducere liberă: Cântare românească]. Luciano Maia a publicat în 1993 „Mestre Manole e Outros Poemas Romenos" [Meşterul Manole şi Alte Poeme Româneşti] cu o prefață de Ático Vilas-Boas da Mota, iar în revista sa „O Pão" [Pâinea], No. 9/1993, apare un articol scris de însuşi *Embaixador da Romênia* [Ambasadorul] „A Balada do Mestre Manole" [Balada Meşterului Manole].

★

Mă forțez să „ciripesc" numai portugheză... Să-nvăț din mers, din excursii...

★

Gilberto spune că româna este singura limbă latină cu articolul hotărât la sfârşit (ciudat că limbile balcanice: turca, bulgara, albaneza, româna – totalmente diferite ca origine – au această caracteristică).

★

Caipirìnha = băutură tipic braziliană; (comand numai «brazilian»).

★

Se vorbeşte franceză, engleză, spaniolă, portugheză deci mă-nțeleg; (surprins câți oameni de cultură brazilieni ştiu franceză).

Zic, admirativ, uite ce persoană important am ajuns … din Bălceştiul meu natal…

Râdeam cu ospătarii: Estoy Faminto [= mi-e foame], zâmbeau de accentul meu.

★

Măduvă de palmier (*palmito*), cartofi tăiați subțire ca sârmele (la masă).

Nu mînca salată, mi se spune (holera).

Preşedintele citeşte premiile literare braziliene pe 1992.

Sunt prezentat şi eu: *escritor estrangeiro... poeta romena* [scriitor străin... poet român].

Teresinka Pereira ia Premiul de Personalitate Internațională, pentru propagarea literaturii braziliene în lume.

O poetă cântă în franceză.

Messody Benoliel recită poeme (în portugheză).

Moda saloanelor franceze, începutul secolului XX persistă aici.

Pictorul Paulo de Lira îmi donează trei ilustrate înfățișând picturi de-ale sale cu multe bărci, luate din planuri diferite.

Scriitorul Gilda de Souza Campos.

Întreb prin jur:

– Cunoaşteți vreun scriitor român?

– Nu. Apoi râzând: Pe tine!

Cred că ataşații culturali români de pe la ambasade sunt aculturali, iau banii de pomană!

Un romancier: Paulo Amadar.

★

Pe Blvd. Atlantica: plajă, fete în bichini, palmieri, blocuri de 10-12 etaje, trotuarul cu palmieri; splendid, povîrnişuri muntoase apoi.

★

Se zăreşte celebra Statuie a lui Christos, ridicată de Paul Landowski între 1926-1931 pe vârful Corcovado.

Parcul şi plaja Flamengo.

★

Îmi notez adresele unor scriitori.

★

Merg la Academia de Literatură [*Academia de Letras*]. Vreo 30 de bătrâni în sală. Preşedintele Aloysia Tavares Picanço mă prezintă: „Florentin”... se poticneşte să-mi pronunţe numele „Smarandacii”... .

★

Schimb permanent de volume, extrase, cărţi de vizită, idei...

Conversez cu Marita Vuielli, poetă.

★

Întâlnesc pe Luis Ivani Arorir Araul, *Presidente do Federacão dos Academias do Brasil* [Preşedinte al Federaţiei Academiilor din Brazilia].

★

Jurnaliştii de la ziarul „Hoje” [Azi] mă intervievează: Carlos de Paula, Varista da Vega, şi editorul Artur Castalise.

★

– Vreau să-not în ocean.

– Nu, zice Teresinka. Avem un program de urmat. Întruniri, conferinţe. După masă vei vizita oraşul, cel mai frumos din lume.

(Mândri de urbea lor.)

Am program de urmat? Dă-mă dracu! Mie-mi plăcea să umblu haihui...

★

Acasă la Anita L. Prestes, în Rio de Janeiro, fiica revoluţionarului comunist brazilian exilat în Rusia: Luiz Carlos Prestes (1898-1988). Ea a publicat despre tatăl ei o carte: „*A Coluna Prestes*” [Pentru Coloana lui Prestes], Editura Brasiliensa, 1990, São Paulo.

Iar Maria Prestes, soţia-i, a tipărit: „*Meu companheiro, 40 anos ao lado de Luiz Carlos Prestes*” [Companionul meu, 40 de ani alături de Luiz Carlos Prestes], 1992, Ed. Rocco, Rio

de Janeiro; mi-arată câteva pagini din acest volum despre vizita liderului communist brazilian în România anului 1972.

Două cărți și o broșură despre el.

★

Fac cunoștință cu altă poetă: Inaura Carneiro Leão, autoare a trei volume.

★

Vizităm pe Maria do Carmo Gaspar de Oliveira, poetă. A scris multe cărți: „*Bosco*", carte memorială dedicată fiului ei Bosco, decedat la numai 23 de ani într-un accident de mașină; „*Esparsas*", versuri; „*Caleidoscópio*" [Caleidoscop], versuri, 1983, apreciat de popularul romancier brazilian Jorge Amado [n. 1912, după care s-au turnat filme în care au jucat celebrii actori Marcello Mastroiani – italian - și Sonia Braga - braziliancă]; „*Concerto a quatro mãnos / opus 4*" [Concert la patru mâini / opus 4], 1981, împreună cu Andrade Belo, versuri.

În antologii cuprinsă:

„*Poetas do Brasil*" [Poeți din Brazilia] (1980, 1981, 1983), de Aparicio Fernandes;

„*Poetas Brasileiros de Hoje*" [Poeți brazilieni de astăzi], 1984, de José Anesi Fernandes;

„*Poetas e Escritores do Brasil...*" [Poeți și scriitori din Brazilia...], 1986, de Reis de Souza;

„*Cascata de Versos*" [Cascadă de versuri], de Paulo César dos Santos, 1987.

– Nu-s în nici o religie, în nici un partid politic, nici o grupare literară, dar mă simt... paradoxistă, spune mai în glumă, mai în serios.

★

T. Pereira a corespondat cu Șt. Baciu. Îl cunoaște. Auzise de revistuța lui Mele. Fiind anti-comunist, ar fi fost expulzat în anii 1953 din Brazilia, mutându-se în Hawaii. A

primit un volum de la el. I-a luat un interviu prin corespondență (nepublicat). I l-am cerut. „Să-l caut”, a răspuns.

★

„Dacă vrei să zici ceva bun brazilienilor, zii ceva rău despre nord-americani” – sunt... sfătuit (!)

★

Nu mai fusesem niciodată în emisfera sudică.

★

Invitat de Luiz Ivani de Amorim Araújo, Preşedintele Federației Academiilor de Litere din Brazilia, să asist la conferintă Academicianului Antonio Carlos Villaça despre „Ronald de Carvalho, poetul şi prozatorul” pe 11 iunie 1993, ora $16^{\underline{00}}$.

★

Maria, Teresinka, şi eu urcăm la Corcovado, o stâncă înaltă; drum cu serpentine că-mi vine amețeală.

Vedem Statuia lui Christos, şi o frumoasă panoramă a

lacului Rodrigo de Freitas.

Christos cu mâinile întinse (un fel de Statuia Libertății).

★

Consumăm salată de fructe braziliene (*mamão*), şi pâine de zahăr (*pão de açucar*) la restaurantul din vârf.

★

La-ntoarcere trecem pe lângă *Ministerio da Justiça* [Ministerul Justiției], R.J.

Atenție, se pun bombe... terorişti (!)

04.06.1993

Întâlnit Fernando Henriques-Gonçalves, preşedinte la „Instituto Latino-Americano de Cultura". Tot felul de academii, academiuțe, academioaie în lume... scăzîndu-le valoarea. Oamenii de artă au fiecare serviciu separat, din care trăiesc, şi-apoi crează! E extrem de greu să supraviețuieşti din scris...

Donat Antologia Paradoxistă.

Menționat la Radio Național {Daisy Lucidi, RadioBras} cu Mişcarea Literară Paradoxistă.

★

Femei care-l făceau cu ou şi oțet pe Itamer Franco, preşedintele Braziliei. {În 1992 preşedintele de-atunci al țării, Collor de Mello, fusese constrâns să demisioneze acuzat de corupție, şi-atunci vice-preşedintele Itamar Franco preluase puterea de stat.}

★

Avenida Rio Branco (R. J.).

★

Instituțiile de cultură nu-s susținute de stat.

Teatro municipal, Biblioteca Națională.

Cel mai lung pod din lume, care leagă oraşul Rio de Janeiro cu Niteroi (capitala statului R. J.).

Văzut de sus celebrul stadion de fotbal Maracana, cel mai mare din lume.

Mă doare capul să vomit de şerpuituri, „nu pot să gândesc în momentul ăsta”. Concediul meu nu e concediu. Alergătură, stress, trac în fața mulțimii.

★

Pe plaja Leblon & Ipanema – Copacabana.

Fac baie în Atlantic. Seara lumini aprinse pe străzi, blocurile din jur. Şi mă doare capul de urlu! Insulițe stîncoase în față.

– *Gelada?* Mă-ntreabă un băietan lângă mine, în apă.

– *Hâââ?* Îndrug, nu-mi dădeam seama, aa, dacă apa e rece... *No!* Mi-adusesem aminte de francezul *gelée* = înghețată, friguroasă.

Nu mai găseam locul unde parcaseră şi m-aşteptau prietenii.

★

Scriam dedicații în… portugheză! Aceeaşi, de fapt, expresie „*Para X com meu bom sentimento. / Cordialmente, F. S.*”, învățată pe de rost!

★

Portugheza înlocuieşte „n”-ul spaniol cu „m” în unele cuvinte. De fapt, cele două consoane, nazalizate, sună apropriat:

- *con* (sp.) → *com* (pt.) = cu (ro.);
- *bon* → *bom* = bun;

- *un* → *um* = un; *una* → *uma* = una; *etc.*

Altă distincție: terminațiile spaniole „-çon”, „-ción” devin în portugheză „-ção” (se pronunță asemănător, doar că „n”-ul spaniol nu se mai aude):

- *coraçon* (sp.) → *coração* (pt.) = inimă (ro.);
- *associación* → *associação* = asociație.

Interesantă flexiunea terminațiilor în limbile latine: „-*tion*” (fr.), „-*ción*” (sp.), „-*ção*” (pt.), „-*ție*” (ro.).

Analog pentru terminația spaniolă „-dad” care devine „-dade” în portugheză:

- *universidad* (sp.) → *universidade* (pt.) = universitate (ro.);
- *faculdad* → *faculdade* = facultate.

Diferențe există şi la formarea genitivului, şi la articolele hotărâte, nehotărâte (vezi mai sus).

★

Lecție elementară de portugheză şi spaniolă (cazurile genitiv şi acuzativ):

Portugheză	**Spaniolă**
de+a = *da*	*dela*
de+o = *do*	*del*
de+as = *das*	*delas*
de+os = *dos*	*delos*
em = în	
em+a = *na*	
em+o = *no*	
em+as = *nas*	
em+os = *nos*	

★

Unii lingviști considerau portugheza ca un dialect al spaniolei, nu o limbă separată. De fapt Spania şi Portugalia au fost unite până în 1640, când Ducele de Bragance, Joan al IV-lea, este proclamat rege al portughezilor (1640-1656); iar în

1668, prin Tratatul de la Lisabona, spaniolii recunosc independența portughezilor.

În privința posesiunilor extra-europene, prin Tratatul de la Tordesillas, din 1494, se demarcaseră coloniile portugheze de cele spaniole.

★

Citesc despre „*Nova desordem internacional*” [Noua dezordine internațională !], articol în „Jornal do Brasil”, Sába, 5 de Junho de 1993.

★

Iarnă cu numele: 20-30° C, soare.

Plajă. Baie. Umblat la mânecă scurtă.

Vara între 42-50° C. Climă tropicală (umidă).

Obosit de-atâtea drumuri.

Brazilia e foarte întinsă.

★

Coloniile portugheze din America sunt unite, formând un stat întins, pe când cele spaniole divizate ca vai de ele.

05.06.1993, *Belo Horizonte*.

În cartierul Fioramar este „Centro Edvali Esportivo Los Angeles”, biznisul lui Edvali, partenerul Teresinkăi.

★

Restaurantul Pexinho’s, cu mirosuri puternice de tocături.

„Brahma” şi Bohemia, beri braziliene.

★

Bărbații brazilieni consideră încă femeile ca „proprietate”. Există probleme familiare.

★

Brazilia e patria fotbalului.

★

Ca să pui un telefon costă 60.000.000 CR (aproximativ 1.200 $, f. f. scump; în SUA costă 70 $).

La universităţi studenţii nu plătesc studiile, guvernul plăteşte; dar profii, neplătiţi de guvern, sunt în grevă.

★

Vestiţii prozatori, Gabriel Garcia Marquiz (columbian) şi Jorje Amado (brazilian), sunt consideraţi machista (din spaniolă, *mach* = bărbat), adică bărbatul ar avea superioritate asupra femeii.

Există mişcări feminine în Brazilia de eliberare a femeii de sub tutela bărbatului (fenomen specific Americii Latine).

★

Mulţi emigranţi italieni şi germani în SE-ul Braziliei. I-am întrebat dacă ei ştiu vreun emigrant român prin Brazilia? N-aveau idee.

Aici preţurile cresc nu în fiecare zi, ci în fiecare minut! Costul ţi se spune direct în dolari, *cruzeiro* nu mai valorează nimic!

★

Un ospătar îndesat, lat în spate, brunet, căruia Edgeval îi zice „Maradonna” – în glumă, după numele faimosului fotbalist argentinian.

★

Mâncare tipică din zona oraşului Belo Horizonte: *feijão tropeiro* = fasole cu jumări, peşte, cartofi – eu mănânc orice, am un stomac de struț!

★

Papai = tata;
Mamai = mama.

Înțelegeam frânturi de cuvinte din conversațile lor.

★

Lacul Pampulha.

Igrejà de Pampulha, biserică neacceptată de papă timp de 2 ani pentru că e prea modernă; neaspect laic – arată ca un muzeu). Picturi moderne, de Portinari. Construită în 1945. Are aspect cosmic. O adevărată „biserică de avangardă”, sintagmă care nici nu-mi trecuse vreodată prin cap!

★

Zoológico (Grădina zoologică) din Belo Horizonte; 60.000 CR (de maşină) intrarea.

★

Agua pea = plantă de apă.

★

Beau *garapa* = suc de trestie de zahăr (are gust ca de must la început, foarte dulce).

Clemente (un negru) ne-arată cum se produce sucul din trestie de zahăr: se taie tulpina, se bagă într-un aparat care-o stoarce de 2-3 ori, apoi sucul e strecurat.

★

Mai sărăcăcios, primitiv.

★

Guanabara, centrul de distracții (cu tiribombe).

★

Fruct: *coconut*, nucă de cocos, dar eu pronunț cu accent diferit: *cocó* (= căcat!) în loc de *cóco* (pe prima silabă). Edgeval râde!

Credeam că există mizerie numai în România, dar e-n toate țările...

★

Universidade Catolica din B. H.

Studenții opresc maşinile pe străzi cu pancarte cerând bani pentru a organiza un seminar de comunicații.

★

Video-film: „Șapte pisicuțe", făcut de Nelson Rodrigues (semi-porno), muzica: Erasmo Carlos, actor: Lima Duarte.

★

Plaça do Mirandi – se vede panorama citadelei Belo Horizonte.

★

Se răpesc copiii, cerîndu-se bani părinților. Dacă nu plătesc, copiii sunt uciși. Uneori se cer bani prea mulți de la familii care nu-s prea bogate, familia neputînd plăti.

★

Engleza e limba dolarilor.

În America de Sud, vorbind engleză, eşti crezut ca îmbrăcat în dolari!

06.06.1993, B. H.

Fotbal. Hai să văd un meci: *Atlético B. H. – America B. H.*, echipe din prima ligă.

Edgeval nu vorbește nici o limbă străină. Mă chinuiesc c-un dicționar român-portughez, de Pavel Mocanu (1981). În fond e bine. Mai învăț. Ceilalți (care rupeau nițel engleză, franceză, spaniolă) nu gustă acest sport.

Pe *Estadio* [Stadionul] *Mineirão*. Două rânduri de tribune acoperite. Parcarea plină de hârtii, gunoaie. Poliție militară. Unii călare. Control la intrare (corporal, în genți) de bombe, arme. Edgeval zice despre mine *estrangeiro* [străin] şi poliţiştii mă lasă-n pace.

Gazon umed. A plouat.

Două galerii opuse. Când unii cântă, ceilalți fluieră.

Torcida organiçada = galerie organizată.

Aplauze continui, aclamații: *eo… eo… eo…* .

Se strigă „*Nossa equipe é a maior*" [Echipa noastră e cea mai bună].

Drapele în pătrățele alb + negru (pentru „Atlético"), ori verde + alb + negru în dungi (pentru „America").

Întreb câte locuri are stadionul (caut în dicționar „scaun" = *cadeira*): 120.000 scaune (capacitatea).

Eu mai reuşesc să întreb câte ceva, dar când îmi vorbeşte prea repede – adio. Pierd. Şi-atunci îl pun să scrie şi caut în manual. (*Scriba, por favor* – şi repet după el mecanic.)

F.C. São Paulo e cea mai puternică echipă la ora actuală din Brazilia.

Reinaldo, de 16 ani, cel mai bun jucător de la Atlético.

Pe margine copii de mingii, în trening roşu, numiți *gandulos*.

Edgeval e mândru că şi Pelé a jucat pe stadionul ăsta.

1 tichet la *bancada* = 4,5 US$, iar la *gadeira* 5,5 US$; ca să-nțeleg prețurile trebuie să calculez rapid în dolari:

4,5 US $ = 20.000 CR;

5,5 US $ = 30.000 CR.

Edgeval plătește.

Urlă tribunele, deşi stadionul e pe jumătate gol.

Marcio R. Freitas este arbitru de centru; 20° C temperatură.

Edgeval tot îmi face semn cu degetul: Buonito [adică meciul e bun].

Galeria din stânga (Atlético) parcă ia foc. Îmi place temperamentul latin, când sângele năvăleşte ca o lavă şi galeria pare un vulcan aprins.

Edgeval ascultă la cască transmisia radio a celorlalte meciuri. Îi spun c-am auzit de *Eusebio* de la portughezi [noi, în țară îi ziceam Eu-sabie, când juca fotbal contra României în grupele europene de calificare la mondiale]. Edgeval zâmbeşte.

Reflectoare. Tablă electronică. Reclame.

Fotbalul Sud-American!...

★

Portugheza sună cu mulți „j", „ci", „ş" la urechile mele. O salată de spaniolă, franceză, şi chiar română pocite (după urechile mele!)...

Bine plătiți jucătorii. Cică 1.000 US $ de meci.

Şi strig şi eu la câte-o fază tare (fierbinte) la cealaltă poartă, buonito. {Edgeval ține cu Atlético.} Trăim fazele.

Mi-aduc aminte de fotbalul copilăriei mele, când mă duceam desculț, la club (n-aveam televizor acasă pe-atunci), în Bălceşti, să văd celebra echipă a Braziliei de futebol.

Goool!

Se-ntunecă vremea...

Olé, olé, olé es gool!

Tribuna: *Olé, Olé, Olé, Olé, Olé, Olé ...*

Vociferări. Câțiva spectatori se ceartă cu jucătorii de rezervă.

Mingea cade-n tribună. Un spectator nu mai vrea s-o returneze (!)

★

Foarte multă poliție militară. Câte opt soldați aliniați la fiecare colț de stadion cu fața spre tribune cu câini polițişti. Spiritele se-ncing.

★

Am luat atâtea notițe, c-aş putea scrie un fascicol gros despre Brazilia, dar în final tot la stilul lapidar mă rezum.

Pe tabelă apar celelalte rezultate din campionat. Apoi la New Haven s-a jucat amicalul: SUA - Brazilia = 0-2.

Pentru calificare la campionatul mondial din 1994, Brazilia are meci greu cu Columbia.

Spectatorii încep să-şi huiduie propria echipă.

In 2-3 luni de stat în Brazilia, un român care are ceva idee de franceză ar vorbi curent portugheză (dacă s-ar preocupa).

Cu un ochi pe teren, şi cu altul în dicţionar.

Petarde. Arde un drapel. Atlético – America 0-3 (la pauză 0-2).

★

Sucuri: *manga* [26.000 CR] + *bôlo* (cu nucă de cocos) [42.000 CR].

Îmi satisfac amicii toate dorinţele, parcă aş fi un prinţ.

★

Se căsătoresc la 17 ani (şi de la 14 ani cu aprobarea părinţilor), şi fac o droaie de copiii. Explozie demografică. Brazilia va ajunge o super-putere mondială datorită multei populaţii şi-a suprafeţei întinse cu extrem de bogate resurse naturale.

06.06.1993

La Radio Guarani, B. H., interviu cu Maria Helena, duminică, orele $20^{\underline{00}}$-$23^{\underline{00}}$, emisiunea *Programa Joias de Portugal* [„joia" înseamnă bijuterie]. Într-o portugheză aproximativă, dar mai degrabă în engleză, am punctat ideile următoare:

- Voi scrie o carte despre Brazilia = *eu guesso escribar um libro na Brasil*.
- *Eu falo do vanguardia* [eu vorbesc de avangardă – paradoxism], particip la adunări cu scriitori brazilieni.
- *Meu nom* [Numele meu]...

- *Boa noci, meus amigos do Brasil e do Portugal!* [Noapte bună, prieteni ai mei din Brazilia şi Portugalia!].

Am vorbit [în engleză] despre paradoxismul din ştiințe, de pildă în fizică:

- materie+antimaterie (care) = **nematerie** (un nou termen ce îndrăzneam să-l introduc);
- velocități supraluminale (cele care depăşind viteza luminii (notată c), considerată de Einstein ca barieră absolută în univers); chiar emisesem ipoteza unei **viteze... infinite**;

[aş fi compus o nuvelă pe tema: viață eternă la viteză infinită…];

- paradoxurile Sorites din fizica cuantică: nu există o delimitare exactă între quantic şi nonquantic.

Etc.

★

Multe diplome paradoxiste am înmânat, scriitorii brazilieni care le-au primit fiind încântați.

★

În Brazilia avortul este interzis, dar sute de mii de femei sărace avortează prin medicamente – chipurile – contra ulcerului la stomac.

★

De la fotbal m-am dus direct la radio pentru inteviu.

Muito brigado = mulțumesc mult.

Zice Maria Helena: Mişcarea paradoxistă care revoluționează poezia mondială (!) iar eu prezentat desigur: cel mai mare poet din România (!)

Nici nu-s în U.S.R. Când or s-audă de succesele-mi din afară, îmi vor respinge dosarul de primire în uniune cu siguranță! Te pui cu mafia ălora din Bucureşti care manipulează întreaga cultură română?!

★

Uneori nu-mi vine să cred ce amploare am! Mă sperii de mine (!)

★

La târgul de duminică, pe strada Penha, în Belo Horizonte. Lumea se loveşte de tine. Ţin strâns de buzunare. Femei brunete, rujate tare pe buze, un roşu aprins, senzual, pare niţel gitan, dar mie-mi place.

Nu cumpăr eu (fiindcă imediat vânzătorii ar ridica preţurile), las pe Teresinka să întrebe şi tocmească pentru mine. Vreau lucruri tipic braziliene pentru copii, nevastă, prieteni.

Multe obiecte de artă folclorică: stil înzorzonat, viu-colorat. Picturi în bâlci: de M. L. Pacheco, J. A. Luchiano, S. Andrade (cosmice), R. N. Lopes (realism solid), Jurandy Costa (citadin strident; vreo 15$ un tablou).

07.06.1993

B. H. - Victoria – Rio de Janeiro (20 min.) apoi São Paulo – Florianopolis.

Cutreier pământu-n lung şi-n lat!

Un bărbat face criză de epilepsie (în avion). Personalul avionului se-agită.

Multe insulițe de zeci ori sute de metri, nelocuite, în raza portului Florianopolis; unele pentru experimente ecologice.

Poetul şi profesorul universitar Abel B. Pereira, cu fiică-sa, ne-ntâmpină la aeroport pe mine şi Teresinka.

Donez câteva cărți la *Biblioteca Central Universitaria de Santa Catarina*. Profesorii fiind în grevă (din cauza salariilor mici de la guvern), conferința mea se anulează. Discutăm cu editorul revistei studenţeşti „*A figueira*" [Smochinul] (publică proză şi poezie).

07.06.1993

Florianopolis, aşezat pe insula Santa Catarina, în statul cu acelaşi nume.

Băut *caju* = suc de-un fruct special.

Într-un autobuz cu taxator (12.000 CR biletul).

Film, 21:00 – „*Vem dançar comigo*" [Vino să dansezi cu mine], 100.000 CR biletul (văd multe filme franceze, câteva italiene), la cinema *Fundação Catarinese de Cultura – CIC*.

Nu poți trăi fără dragoste.

★

Am fost născut emigrant? (etichetă de care nu mai scap, sunt obsedat).

Un poet american, Paul Zimmer, afirma că: Important este, nu de unde vii (fiindcă nu-l poți schimba), ci unde mergi. Iar locul final îl găseşti numai după moarte.

Reclame, filme sexi.

Un film nord-american (din păcate, aş fi vrut local) subtitrat în portugheză. Vechi însă. Căruia-i cunoşti dinainte sfârşitul.

★

Discutăm cu actori din piesa „Stradivarius", de Augusto de Souza (dramaturg, director de teatru), bucuroşi c-au venit străini să le urmărească piesa.

★

E-atât de frumoasă mareaaa... oo, că-mi vine s-o desenez.

08.06.1993, *Florianopolis*

Întâlnire cu poetul Alcides Buss, director la *editora* [editura]

Universidade Federal de Santa Catarina; de origine germană; cică-n timpul războiului al II-lea, mondial, s-au exersat represiuni împotriva familiilor germanice în Brazilia.
A publicat poeme haiku: „Natural, Afetivo, Frágil" [Natural, Afectiv, Fragil], Florianopolis, 1992.

Seamănă atât de mult cu româna, că-i foarte simplu de tradus:

Interstelar,
lanço no céu meu olhar.
De onde me chamam?

Doar *olhar* nu ştiu ce-nseamnă şi caut în dicţionar: „privire":

Interstelar,
mi-arunc privirea în cer.
De unde mă cheamă?

★

Puţini scriitori vorbeau limbi străine.

Mă lăudam că ştiu dintre brazilieni pe Mario de Andrade, Augusto de Campo.

Pot, în mare, înţelege prin revistele lor: „*Leitura*" [Lectura] (São Paulo), „*Journal universitario*" [Jurnal universitar] (UFSC).

Peste tot [la nivel internaţional chiar] există grupuri care manipulează informaţia în poezie.

Poeţii publică pe cont de autor, în tiraje mici.

Avangarda braziliană se menţine încă la poezie concretă (vizuală, sonoră din anii '50-'60). Fiinţează revista avangardistă „Dimenção" [Dimensiune].

Sebastião Nunes (autor de poezie concretă) şi Hugo Mund Júnior pregăteau o antologie de poezie cubană. Hugo mi-a dăruit volumul său de versuri „Cósmica província".

★

Pe insula Santa Catarina, legată c-un pod (construit în 1926) de continent.

Spaniola e uşoară pentru portughezi.

★

Cu autobuzul: Florianopolis – Tijucas – Itapema – Camboriu, aprox. 70 Km, 105.000 CR = 2,3 US$.

Întreb prin autobuz cu „portugheza" mea... spaniolizată!

– Ce orăşel e ăsta?

– Tijuana.

– Dar eşti din Argentina?

– Nu. *Soã romeno.* [Sunt român.]

– Roma?

– *No.*

★

Plantații de trestie de zahăr, portocale, eucalipți înalți. Iarna lor este ca vara în România.

Tot mergând de-alungul Atlanticului.

Ierburi înalte (mato) netăiate.

Copiii cerşind.

Biletele oprite la ieşirea din autobuz.

★

Cu cât văd mai multe țări, cu-atît apreciez mai mult confortul din America. Există termen de comparație.

08.06.1993

„Beira Saco", restaurant în Itajai, lîngă Camboriu {orăşel cu 100.000 locuitori iarna, iar vara 1.000.000 (!) Turiştii vin la plajă!}. Arhitectură în stil colonial, sec. 16-17.

★

Bere braziliană „Atlantica". Ne salutăm: viva, viva, cu scriitorul şi avocatul Enéas Athanázio. A publicat 22 de cărți şi a colaborat la zeci de antologii şi reviste.

Ne invită la masă.

Pirão = mâncare de peşte (ei pronunță *peişe*).

Înțeleg mai mult decât vorbesc (centrul înțelegerii mai dezvoltat?).

Salată de crabi (creveți) mici.

Mîncăm peşte *tainha*.

★

Stiluri tehnice de poezii braziliene avangardiste:

- *praxis* (bazat pe sunete nu înțeles, dar nedadaistă);

- *processo* (pleacă de la un cuvânt ori vers, care apoi este puțin câte puțin transformat).

★

Climă semi-tropicală.

08.06.1993

Interviu la „Rádio Menina do Atlântico", Balneario Camboriu, SC, cu ziaristul Elias Silveira, în programul „Journal do meio dia" [Jurnalul zilei mele], şi întâlnit pe Geraldo José Braga, redactor la „*A Folha Popular*" [Foaia populară].

★

Interviu televizat cu Magáli Mirande, apresentadora [prezentatorul], etaj 14, la *Programa Mulheres* [Programul „Femei"], Itajai, Estado de Santa Catarina, despre paradoxism.

★

Nuci braziliene (*pinhão*), fierte în apă.

Hotel Ficher, etaj 8, pe malul oceanului, plimbat seara doar în fața hotelului. „*Perigroso*" îmi spune recepționerul, poți fi atacat noaptea şi jefuit.

Arbori: *noguera* (cu frunze late, sus), *coqueìro* (cocotier).

09.06.1993

Pe ruta Camboriu – Blumenau.

Multe praguri pe străzi (*lombada*); eu înțeleg *lambada* (celebrul dans) şi prietenii râd.

Schimbam cămaşa zilnic, pantalonii la 2 zile; chiloți, ciorapi de două ori pe zi.

★

Sudul bogat vrea să se despartă de nordul sărac (pe care-l susține prin taxe).

Case de lemn, stil nemțesc, de la descendenții sosiți din zonele germanice din Europa; dar nu se mai reflectă din cultura germană nimic în scrierile lor. S-au brazilienizat completamente.

Mergem de-alungul râului Itajar pe strada George Lacerda.

Servim *Minha Denza* = băutură cu fructe în interior băgate.

Oprim în Caxambu, la un magazine de artizanat brazilian cu acoperişuri înclinate.

09.06.1993

Oraşul Blumenau.

Castel medieval imitând stilul german Moellmann. Case portugheze cu acoperiş orizontal, iar germane cu acoperiş înclinat.

★

Întâlnit pe José Endoença Martins, la *Universidade de Blumenau* (Furbi), editor la „*Revista de Divulgacão Cultural*" [Revista de Promovare Culturală], susținută de universitate, apărând de 3 ori pe an, la care aveam să public şi eu poeme traduse în portugheză de poeta şi profesoara universitară Dr. Teresinka Pereira.

★

Trei state din sud, Santa Catarina, Paranais, şi Rio Grand du Sul Est, caută să se desprindă de nord, şi să formeze

Republica do Pampas, având lozinca O sur è meu pais [Sudul

este ţara mea]. T. afirmă că există servicii secrete străine care vor să destrame ţara, fiindcă e prea mare – conform butadei latine *dividae et impera* [învrăjbeşte-i pentru a-i putea stăpâni – într-o traducere (foarte) liberă].

Chile, Argentina, Uruguay, Paraguay, şi aceste trei state braziliene din sud ar dori să formeze un fel de „piaţă comună": MERCOSUL.

★

Pot folosi folosi cărţile de credit americane (Visa, American Express, etc.) şi *travel checks* [cecuri de călătorie], dar nu check-uri personale.

★

Blumenau. Conferinţă de presă.

Întâlnit poetul şi ziaristul Marcelo Steil („Osano Alho").

Poetul Dennis Lauro Radunz a scris o carte intitulată „Poem".

André Gouveia editează revista „*A Noticia*” [Informația].

Rosane Magaly Martins – poetă braziliană.

Eduardo Portanove, ziarist la „*Journal de Santa Catarina*”, ne-a luat interviuri şi le-a publicat – mie şi Teresinkăi.

★

Vizitat „Galeria de Santa Catarina” (*Rua* São José, 13): picturi, desene, ceramică, gravuri, artizanat, sculpturi, antichităţi.

Lindolf Bell, poet, autor al mişcării *catequese poética*: să reciţi / declami poeme pe străzi, în gări, pe scenă în perioada 1964-1970. Apoi, împreună cu Lair Leoni Bernardoni sau Cesar Otacílio (ilustratori) „*selapoesia*” [poezie de şa] = artă poştală (*mail art*, în engleză), poeme poştale; dar şi poeme tipărite pe tricouri (CAMISETA-POEMA [*poema na camiseta*], care în traducere mot-á-mot înseamnă „poem-cămaşă”), sau pe corp: CORPOEMA [*poema no corpo*] („poem-corp”) în 1973.
Primesc câteva mostre frumoase de ‚selapoesia’ (imagini + versuri care le descriu), un fel de *poezie-artă*.

★

Sunt atît de obosit de drumuri, interviuri, adunări încât atunci când o să mă-ntorc în Phoenix, o să dorm 3 zile şi 3 nopţi fără să mă trezesc!

09.06.1993, *Joinville*

Cunoscut pe Luiz Carlos Amorim, editor la revista „*A Ilha*” [Insula], Universidade da Joinville, şi Marly Kruger de Pesce, şefa catedrei de Literatură.

Ajunşi la 19:30. Conferinţă la ora 21:00.

Şofer pus la dispoziţie de universitate.

Dineu plătit de universitate.

Asistă două clase de studenți.

Începe să mi se acrească tot făcând pe actorul, oratorul. Nu mi-e stilul. N-am talent. Am trac în public. Mai bine stau acasă şi scriu. Pierd timpul.

★

Strada federală BR101, care leagă nordul cu sudul țării. Viteza maximă la maşină 80 km/h legal, dar 100 km/h e circulația normală!

100 km distanță Joinville-Blunemau de-a lungul plajei.

Şoferul ne aşteptase în maşină.

Înapoi la Blumenau. Miezul nopții.

Notam în maşină, avion, la hotel, chiar în timpul conferințelor pe când alții vorbeau, îi puneam să-şi scrie numele cu majuscule (că-i menționez în jurnal)...

10.06.13, *Itajai*

Plajă, aeroport.

Pescăruşi [*gaivota*].

Crabi pe nisip.

Oameni călare pe cai, plimbându-se dimineața pe plajă, vapoare în larg.

Păsări negre, mari, numite *urubu*, care mănâncă stârvuri. În superstiția braziliană: când întâlneşti *urubu* ai necaz, ele anunță moartea.

★

Hotel Cósta, 1,5 milioane CR (~35 US $ iarna, 70 US $ vara) pe noapte, masa de dimineață inclusă.

★

Castello Branco (1964), general, dictator al Braziliei, torturând studenți, lideri politici, scriitori, jurnalişti (care scriau contra sa), cumpăra instrumente de tortură „*made in*” țări aşa-zis „democratice”! În perioada 1964-1985 s-au succedat la

putere dictatori militari brazilieni precum: Castello Branco, Costa e Silva, Médici, Geisel, şi Figueiredo.

★

Parcă mi s-a urât să tot fiu dus pe la conferinţe, spunând acelaşi eseu, să se uite lumea la mine ca la urs în bâlci!

10.06.1993

Ploaie, 8° C.

Iar pe drum: Itajai - Curitiba - São Paulo (schimbat avionul) – Rio de Janeiro (25 minute pentru pus carburant la avion) – Victoria – Belo Horizonte.

„Cruzeiro", compania aviatică ce-a dat faliment, a fost cumpărată de Varig.

Ni se distribuie jurnale gratuite în avion.

★

Uneori simt că Rotaru, Popa şi alţii (mă) tolerează (cu) năzbâtiile mele numai de dragul jurnalului. Sunt amabili doar. Se prefac că m-aprobă, mă înţeleg.

★

De unde vine numele ţării: BRASA, în portugheză, înseamnă „arbore tare", portughezii făcând comerţ cu el pentru mobilă; l-au tăiat până a dispărut; îi trebuiau 100 de ani să crească. *Pau* = baston, lemn.

Cînd portughezii au debarcat pe coasta braziliană (Pedro Álvares Cabral în 1532), numai bărbaţi, luau femei de la indieni, iar mai târziu foloseau femei negre de la sclavii aduşi din Africa - le alegeau pe cele mai drăguţe. Copiii născuţi din împerecherea albilor cu indienii (*metişi*), ori a albilor cu negrii (*mulatri*) erau crescuţi în triburile de indieni şi respectiv în familiile africanilor - rămânând tot sclavi.

Mai tîrziu, cînd s-au mai aranjat colonişti (case, hrană), şi-au adus nevestele şi rudele din Portugalia.

★

Mi-amintesc de-un banc în acest sens:

Nişte naufragiaţi, pe-o insulă, prindeau capre... pentru acte sexuale. Dar unul dintre ei nu vroia în ruptul capului să se dea la asemenea perversiuni. Rabdă el ce rabdă, până la urmă prinde şi el o capră şi se dă cu ea după un tufiş. Ceilalţi îl pândeau. Când iese el, ăştialalţi încep să râdă...

– Ce, măi, nu faceţi şi voi la fel? răspunde.

– Bine, bă, dar cu nasoala aia?!

★

Triburi de indieni mai importante găsite aici: Tupi, Guarani, Tamoios, Caietes, Guaicurus, Tupinambás, Capichada.

★

– De unde sunteţi?

– Din România.

Tipii nu se arătau prea excitaţi.

– Dar lucrez în Statele Unite, continui.

– Oooo…

Mulţi brazilieni ar vrea să ajungă în America de Nord, ca şi românii.

★

Femeile indiene poartă mărgele (*colar*) la gât, şi un cordon în jurul şoldurilor (*tanga*). Au părul negru, tăiat breton pe frunte, şi vânează cu arcurile cu săgeţi. Indienii din N-V au nările late (mocşi), în junglă umblă goi. Oacheşi. Toţi îşi pictează corpul.

În Brazilia cei cu părul negru şi întins sunt descendenţi din indieni; dacă au părul negru şi încreţit, din negri.

★

Cărţile braziliene sunt „traduse” în portugheza din Portugalia.

Argoul brazilian diferă de cel din Portugalia {„Portocalia”, vorba lui Caragiale}. Analog cu SUA şi Marea Britanie.

Femeile sunt „arzătoare”, pasiona(n)te... *sex-appeal*…, or vorba americanilor: *hot girls*, care nu înseamnă neapărat sexy...

★

Litera c lipseşte în portugheză, față de română, în unele cuvinte:

Portugheză	**Română**
atual	= actual
coletiva	= colectivă
frut	= fruct
elétrico	= electric
tática	= tactică

Înțeleg scrisul mai mult decît vorbitul.

★

Brazilia e o țară din lumea a treia, ca România.

Teresinka adaugă că:

– Oamenii cinstiți trăiesc închişi în case cu zăbrele, hoții afară în libertate.

★

Cumpărat o casetă cu „lambada” clasică.

1) „*O melhor das lambaterias*” [Cea mai bună dintre lambade] cu Marcia Ferreira, Beto Barbosa ...
2) „*Axe music*”, muzică modernă braziliană în ritmuri africane.

★

Samba şi *lambada* sunt dansuri braziliene renumite la nivel internațional.

Cântăreți de muzică *baiana*: Daniela Mercury, Caetano Veloso, Gilberto Gil.

Formații îndrăgite: *Legião Urbana*, *Paralamas do Sucesso*.

11.06.1993, B.H.

Michael Butor (n. 1926), romancier francez, experimentator al curentului „noul roman" (*nouveau roman*), a venit în casa doamnei Lais Correa de Araujo, scriitoare (acum la pensie); ține o cronică în ziarul „Estado de Minas" [Statul Minas]. Affonso d'Avila, soțul Laisei, poet, scrie o antologie a femeilor scriitoare braziliene, începând cu epoca colonială până-n prezent.

Ei au descoperit că Bárbara Heliodora, celebra poetă romantică din sec. 18, n-ar fi compus ea poemele ce-i sunt atribuite, ci altă persoană (comparând manuscrisele ologrefe). Însă, chestiunea care se pune este: dacă Heliodora n-a dictat cumva poemele altcuiva, sau manuscrisul care l-au găsit ei nu este decât o copie executată de altcineva după originar?

Lais deține tablouri de pictori celebri contemporani: Marcío Sampaio, Carlos Drumond de Andrade (poet faimos, desen autoportret), Darci Penteado.

Dânsa e apolitică; spune că umanitatea va deveni socialistă – comunismul era utopie.

12.06.1993, B.H.

Cu metró-ul, nu subteran, ci la suprafață - să văd oraşul, 11.000 CR / persoană tichetul.

★

„Tiradentes" [*tira* = trage, *dentes* = dinți; cel care trage dinți, dentistul] (precursor al independenței, 1789) este desenat pe-o clădire. Erou al revoluției, împotriva portughezilor, din sec. 18.

{Ofițer în armata portugheză, spânzurat de portughezi, apoi tăiat în bucăți şi părți din corp duse în oraşe diferite.}

Oraşul industrial.

Scriu în săli de-aşteptare, în taxi, cât m-or ține balamalele – până nu damblagesc!

★

Dacă o femeie vrea un bărbat, îl găseşte cât ai pocni din degete – însă bărbatul mai greu o mulher [muiere].

Arborele de cafea, nici nu mi-aş fi dat seama dacă nu m-atenționau amicii – pentru mine exotic.

Goiaba, alt pom, pe care nu pot să-l descriu, mi se pare normal.

★

Divorțul era ilegal în Brazilia până acum vreo 5-6 ani. Cuplurile se despărțeau fără acte, sau mergeau în Uruguay pentru a se des-căsători.

12.06.1993, B.H.

La Sociedada Mineira de Engenheiros [Societatea Mineira de Ingineri], B. H.

Ora 16:00. Săptămâna Lusitano-Braziliană, organizată de: Consulatul din Portugalia, Centrul de Comunicații Lusitano-Braziliene [Preşedinte: João Pereira da Silva], *Elos Clube* (Preşedinte: Manuel Ribeiro), *Academia Municipalita de Letros* [Preşedinte: Dr. Jesus Trindade Barreto].

Consulul Portugaliei participă: Otacilio Perreira Cristo.

Atâtea asociații împreună.

La intrare ne scriem numele în registru (eu particip mai mult din curiozitate, pentru a cunoaşte alte personalități).

Se cântă imnul Portugaliei, apoi imnul Braziliei (lumea în picioare fredonează).

Sunt omagiați:

Camões (1524 sau 1525 - 1580) = scriitor classic portughez, a compus epopeia națională „*Os Luzíadas*" [Lusitanii];

Fernando Pessoa (1888-1935), care a scris despre călătoria lui Vasco da Gama (c. 1469 - 1524) din Portugalia în Indii prin Capul Bunei Speranțe (1497); ca poet a publicat volume de versuri în stiluri diferite şi sub diverse pseudonime; apoi:

José Antonio Vieira, preot iezuit (cel mai mare orator al Braziliei + Portugaliei, sec. 17): când olandezii au invadat Brazilia (1624-1654), a convins pe Dumnezeu să fie... brazilian. {Ordinul iezuit de călugări catolici a fost întocmit în 1534 pentru combaterea Reformei şi întărirea puterii papale de către Ignatius Loyola.}

Şi francezii încercaseră ocuparea Braziliei între 1532-1560, dar au fost respinşi de portughezi.

În America de Sud persistă foste colonii mici nespaniole şi neportugheze: Guyana britanică (independentă din 1966; capitala la Georgetown), Surinam (olandeză; independentă din 1975; capitala Paramaribo), şi Guyana franceză (din 1946 încorporată Franței – devenită departament francez de peste mări; capitala Cayenne).

★

Ziarele „Registro Cultural" (pe 08.06.1993) şi „Estado de Minas" (pe 09.06.1993) din Belo Horizonte menționează turneul cultural brazilian al meu şi-al Teresinkăi.

★

Preşedinții de academii în prezidiu (oameni în vârstă).

Muzică la pian: Ecio Jardim.

O composidor [compozitor]: Vinicius de Morais – brazilian.

Vorbeşte Teresinha Costaval, poetă. Anunță un concurs de poeme scurte (*trovas*).

Ia cuvântul: Cunha de Leiradella – orator, dramaturg.

Vreo 60 persoane (sala 75 % goală).

Eu filmam cu videocamera Teresinkăi.

Un mic dineu la sfârşit.

13.06.1993

Aeroportul internațional din Brasilia, capitala (3.000.000 locuitori).

Cel mai modern oraş din lume, construit *ex nihilo* în mijlocul geografic al țării, doar în 3 ani (1957-1960). Lucio Costa (n. 1902), inginer, a făcut planul oraşului. Arhitect şef: Oscar Niemeyer (n. 1907).

Mi-amintesc cum un avion sanitar aterizase pe câmp, la Oteteliş parcă, să mă duc la Craiova la spital. Îmi puroiaseră urechile. Aveam otită. Trebuia să mă opereze. Mama se simțea rău în aeroplan. O-ntreba pilotul: „Cum îți mai e? Cum îți mai e?”, mai ales când treceam prin goluri de aer.

Eram mic atunci. Aveam cinci ani şi-o țineam pe mama de fustă...

★

Gilberto, cumnatul Teresinkăi, ne-aşteaptă la aeroport.

– Doamne, eu sunt cel mai mare poet român actual...!

– Pentru noi eşti. Fiindcă nu cunoaştem altul! Cel mai mare peste tine însuți (!)

(S-audă Şt. Augustin Doinaş, ori X, Y... m-ar considera un impostor. M-ar strânge de gât că le iau locul. S-ar ridica tulburați...)

★

Blocuri cu parterul nelocuibil, doar stâlpi, uneori parcări.

Trecem prin centru (clădiri cu 12-15 etaje).

Piața celor trei puteri numită *Esplanada das Ministérios*: Congresul, Curtea Supremă, şi Senatul.

Catedrala. Turnul de televiziune (tinerii preferă tot muzică zdrăngănită americană).

Serenade braziliene, muzică populară la violă (cântă Gessé).

★

Cachaça = băutură tare braziliană (ca *brandy*), specială, alcoolică, făcută din trestie de zahăr, foarte folosită, ca rachiul de prună românesc, galbenă, dintr-un butoiaş artisanal ținut în bibliotecă. Are ananas înăuntru.

Stăm la Gilberto, *Asa Norte* [Aripa Nordică] a capitalei. {Oraşul are forma unui avion cu două aripi.}

– Erau numai şerpi veninoşi prin iarbă, trebuia să fii atent să nu te muşte... ne povesteşte Gilberto, care-a participat la construcția oraşului.

★

La slujbă religioasă în catedrala din centru; arhitectură spațială, nici nu crezi că-i o biserică, făcută din sticlă, îngeri sculptați atârnați de tavan, intrare subterană, profeți (statui).

Altă biserică alăturată, subterană, pentru botezuri; la suprafață se vede doar un elipsoid de piatră.

Grădina subterană a Congresului.

Maşinile au siguranță la volan, contra furtului.

Panteonul eroilor, cu un singur erou deocamdată: Tiradentes.

200.000 de locuitori din NE-ul Braziliei au lucrat la construcția capitalei.

Preşedintele care a ordonat construcția urbei: Jucelino Kubiskech.

Palatul Preşedintelui, impozant, mare, larg.

Museu de Artes (fosta reşedință a vicepreşedintelui).

Lac artificial.

„Palacio d'Alvorada" [Palatul Zorilor de Zi] (unde locuieşte preşedintele Braziliei).

★

Arborele *mangueira*.

Acaraje = mâncare tipic braziliană (fasole, făină); salata are şi creveți mici. {Sandwich à la brazilien.}

Pirão = un gen de pireu.

★

Mergem la *Feira Hippy* = bâlci lângă Turnul Televiziunii, unde e scris „Brasilia 2000". Mă uit după lucruri exotice.

Articole de artizanat - numai artiştii expun aici.

Cântece din fluier de tip indian (*kena*).

Modernul şi primitivul îs amestecate.

Animal *tatu*.

Berimbau = instrument de cântat care seamănă cu un arc de bambus cu o tuturigă jos.

Cumpărat cristal topaz + inox = 10 $.

Cacháça = alcool cu ananas înăuntru (ca brandy).

Goiabada = fructă din care se face dulceață, ca marmelada, care se consumă cu… brânză!

Gilberto mă cheamă cu el la restaurant să cumpărăm bere; ia două sticle goale pe care le umple, dar mai bem două acolo. Cică să nu-i spun nevesti-si!

13.06.1993 ***Brasilia***

Mi se prezintă un „spiritualist”, Senhor Itamar [Domnul Itamar], care ne vorbeşte despre „sugestologie” = a te sugestiona prin diferite metode (prin ritmuri de muzică barocă), despre „supra-învățare prin sugestologie”, traduce din engleză (de Sheila Ostrander, Lynn Schroeder, Nancy Ostrander), despre „super-memorie”, şi “trans-comunicare”.

– Relaxează-te.

– Limpezeşte-ți mintea.

– Aminteşte-ți bucuria de-a învăța.

– Respiră în ritmul benzii cu muzică.

Face cure spirituale pentru grupuri de persoane.

★

Am o agendă încărcată în Brasilia.

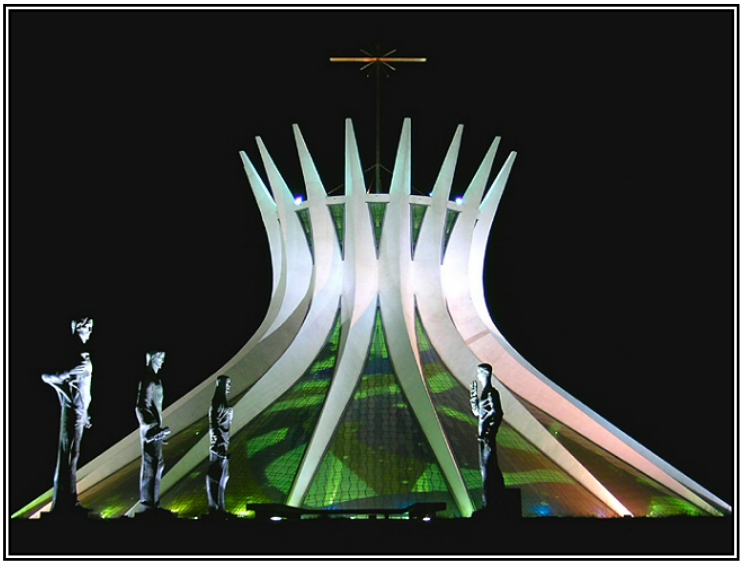

★

La Célia, prietenă de-a Teresinkăi, ascultăm muzică braziliană pe discuri compacte:

Milton Nascimento: „Peronalidade”; Oswaldo Montenegro: „Vida de Artist”...

Ce vorbeşti, bă! Răsfăţat de *amigos brasileiros* [amicii brazilieni]. Restaurante. Muzică. Întâlniri cu personalităţi.

★

Franceza se duce dracu, decade. Bătrânii mai ştiu oleacă. Tinerii-şi îndreaptă atenţia numai spre engleză.

De fapt eu vorbesc pe stradă o portugheză amestecată cu spaniolă (fără să-mi dau seama) – e bine însă că mă fac înţeles, chiar numai parţial. Dintre cele două limbi – nu ştiu nici una ca lumea!

★

Muşte tropicale, pişcă şi se umflă.

14.06.1993, *Brasilia*

Ambasada Română – pentru prima dată când văd stema nouă românească.

Clădirea datează din 1974.

Expoziţie de pictură Joséllia Costandrade; .

Ambasador Marin Iliescu. Ataşat cultural Viorel Ipate.

Există vreo 2-3 români, emigraţi de mult din România în metropola Brasilia; dar în număr mare trăiesc prin Rio şi-n São Paulo. De pildă Julia Carâp, poetă de limbă portugheză la São Paulo, care a publicat cinci volume, dintre care: „Páginas da Lírica Romena” [Pagini de lirică românească] (1990), şi „Lendas e Contos Romenos” [Legende şi povestiri româneşti] (1992) – ultimul îl primesc de la ambasador, cu traduceri din folclorul nostru: *Juventude Sem Velhice e Vida Sem Morte* (Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte), *Por Que o Urso Não Tem Rabo* (De ce n-are ursul coadă), etc.; volum prezentat de Angelo Longo.

Bravo, Julia, asemenea personalităţi ne trebuiesc în străinătate, nu aceia care se ceartă mereu sau înjură România!

O expoziție de tapițerii românești de Sonia Ghenea (soția fostului ambasador) în incinta ambasadei.

Mi se spune că Mihai Botez a fost numit Ambasadorul României la Washington (mutare diplomatică, spre clauză).

Victor Alegria, patron al Editurii „Thesaurus" din Brasilia, a tradus și publicat în portugheză poeți români.

★

Ambasadorul, soția lui, și poetul Victor Alegria mă invită la Restaurantul „Spettus", luxos, unde „se mănâncă cu burta" după expresia sa (adică atât cât vrei/poți; preț fix).

Caju = fruct ca alunele.

Gust ouă de potârniche, așa de chestie... Încep să fiu uns cu toate alifiile!

★

Frază care seamănă în portugheză și română:

Nesta casa com um litro de vinho e um kilo de carne de vaca não se more de fome où de sede.

[În această casă cu un litru de vin și un kil de carne de vacă nu se moare de foame sau de sete!]

★

– Păcat, domnule Smarandache, că nu ne-ați anunțat de ieri, zice Ambasadorul. Organizam o întâlnire cu scriitori din capitală. Știi ce-nseamnă „alegria"?

– Păi cântă ăștia pe la radio, toată ziua, *alegria, alegria… com amor*... „Fericire".

★

Lecții *confu* (pentru fete, stil japonez) să se apere – un fel de karate.

14.06.1993

Brasilia – Recìfe (schimbat avionul) – João Pessoa.

Recife, Veneția braziliană datorită canalelor de apă.

Dormit la Hotelul Manaira în Recìfe (vreo 50 US$), pe plajă.

15.06.1993, *João Pessoa*.

Climă umedă, 28° C (iarna!).

Instituto Histórico e Geográfico Paraibano, preşedinte Joacial Pereira.

★

Mi se anunţă că există o profesoară de filologie romanică, Eugenia Popeanga, românca, la *Universidad Complutense de Madrid*. Tot aici preda şi George Uscătescu, umanist, autor al numeroase cărţi şi articole, care mi-a scris când eram în lagărul de refugiaţi politici din Turcia. La Madrid trăia şi reputatul eseist Radu Enescu.

★

Fac noi cunoştinţe:

- Marinalva Freire da Silva, traducătoare din spaniolă, de la *Universidade Federal de Paráibe*, *Departmento de Letras Clássicas e Vernácules*;

- şi Ilka Leira de Senema, preşedintă la *Academia Feminina de Cultura*.

★

La anticariatul „Sebo Cultural" [Sebum cultural] întâlnit pe editorul şef al revistei „Bazar", Heriberto Coelho de Almeida, şi pe José Octávio. În No. 16/1993 poeme de Luiz Pães Araújo, Jandira Barbosa da Costa, Paulino Filho, Abrahão Cost`Andrade, Leonildo Filho, Iremar Guedes, povestiri de Cristina Guedes, Paulo Conserva, şi articole sociale.

★

Vizitat Mănăstirea „Do Carmo", din sec. 17.

★

La *Academia Paraibana de Letras*, o pictură alegorică de Flavio Tavares (poetul Augusto dos Anjos privindu-se în oglindă şi alăturat ce-i în mintea lui).

O expoziție fotografică memorială despre Augusto dos Anjos (Marinalva este specialistă în el).

Mi se dăruieşte antologia, îngrijită de Marilia Mesquita Guedes Pereira, „Uma breve contribução bio-bibliográfica sobre Augusto dos Anjos" [O scurtă contribuție bio-bibliografică despre Augusto dos Anjos], poet (1884-1914), avocat; a studiat mult (mai ales în franceză), i-a plăcut să scrie îndeosebi sonete şi să folosească idei contradictorii (deci paradoxiste); câteva citate: „poemul vine din materia brută", „lacrimile energiei abandonate", etc.

★

„*Livraria* [Librăria] *do Bartolomeu*", pe *rua* [strada] Duque de Caxias, în João Pessoa.

★

La „Academia Paraibana de Poesia", întâlnit poetul João de Deus.

88 poeți vivanți şi 15 poeți morți au fost numiți „ilustre visitances" [vizitatori iluştri] (printre care şi eu!). Îmi venea să râd... eu nu-s deloc ilustru... şi nici „importante importantissimo"...

★

Premiera Igleja Batista [Prima Biserică Baptistă].

★

La *Universidade Federal da Paraiba*, Maria Elinete Taurino Guedes, şefa Departamentului de limbi străine, anunțase pe tablă conferința mea: „Realidade e politica na Romênia" la *Centro de Ciencias Humanas, Letras e Artes*.

★

Restaurante „O cheiro verde", João Pessoa, cu autoservire, umpli farfuria cu ce vrei şi apoi cântăreşti; plăteşti la greutate.

Suc *mangaba*.

★

La Capo Branco în Statul Paraiba, extrema estică din America de Sud.

Plajă cu chioşcuri acoperite cu frunze de coqueiro, pomi de-alungul coastei.

★

Un pom (*gameleira*) cu rădăcinile la suprafață, stufos, lângă Casa Memorială a lui José Américo de Almeida (1887-1980), ministru şi scriitor.

Manuscrise, corepondență, arhivă, cercetări privind politica şi literatura. Mi se dăruieşte o carte îngrijită de Maria do Socorro Silva de Aragão cu ocazia sărbătoririi centenarului naşterii lui (1987) „Cartilha Literária".

★

La 16:00 din nou conferință, despre Realitatea Culturală şi Politică în România.

Întrebam oamenii ce ştiu despre români.

Cineva îl cunoştea pe Virgil Gheorghiu (romanul „A 25-a oră", publicat în franceză).

Altul pe Grigore Dobrinescu, care a scris un dicționar român-portughez / portughez-român.

Un tip îşi dăduse doctoratul în lingvistică, la Bucureşti, cu profesorul Iorgu Iordan.

16 inşi în sală + 6 în prezidiu.

Mă prezentau ca „*professor*", deşi eram inginer.

Nu mai doresc nici o glorie; am obosit; aş vrea să dorm!...

★

Mi se-arată o crestomație din teatrul portughez.

★

Augosto Dos Anjos, poet din Statul Paraiba, compune distihuri folosind termeni ştiințifici pentru a descrie viața, filosofia.

★

Primul poet brazilian: Olavoro Bilac.

★

Rusia a pierdut puterea. Dezmembrarea URSS-ului a dus la distrugerea echilibrului în lume. SUA domină singură globul.

★

José Octavio, professor de istorie, Universidade Federale da Paraiba, simpatizează socialismul nu comunismul. Este autor al unui important studiu despre revoluția braziliană din anii ’30.

★

Pe mine mă strigă „Scaramandaş” !

★

Populația în Nord este mai săracă decât cea din Sudul Braziliei.

38 % trăiesc în *favela* (cartierele sărăcăcioase ale oraşelor). Multe crime, furturi în mediile joase ale societății.

În prezent economia țării este în criză.

★

Un cadou simbolic reprezentând pe Lampião + nevasta lui, Maria Bonita.

Lampião a fost un bandit local, intrat în legendele braziliene (persecutat de poliție, scăpând, aventuros...).

★

Graviola = fruct ca ananasul.

★

Dinăm la Restaurant „Mangoia", din João Pessao.

Se găteşte pe plită, cu foc, jar, în tigăi mari de aluminiu.

Fasolea, făina de *manioc* (rădăcină care seamănă cu cartoful), orezul – cele mai răspândite mâncăruri în Brazilia. Dar mâncarea se amestecă.

Carnea se taie şi rămâne la soare 2-3 zile.

Ei zic „*bodega*" (ca-n româneşte) la restaurant.

★

Mă uit după exotism...

Peiotu = plantă cu potasiu mult, din Mexic.

Portocale ciudate, care sunt verzi când se coc, şi gust mai acidulat.

Canjica = un fel de păsat (sau mămăligă dulce).

Cuia = un fel de tâlv folosit de indieni drept cană / vas pentru lichide.

Miros de carne prăjită.

★

Uite, domnule, românaşii noştri cunoscuți în lume: s-a înființat clinica „Ana Aslan" în João Pessoa. Dr. Bosco, patronul, a fost la Bucureşti să studieze geriatria.

★

Piețe moderne în centrul oraşelor; bâlciuri la periferie în aer liber, artizanat, exotic.

★

Sărbătoare din Iunie (*Festa Juninas*), care durează o lună de zile, corespunde recoltei agricole de porumb.

16.06.1993

În Nord, pe coastă, plouă des. În interior e secetă: de şapte ani n-a mai plouat în unele regiuni.

★

Serviciul militar obligatoriu (la vârsta de 18 ani) pentru băieţi, timp de un an [*Pela Patria* = „Pentru Patrie”; şi-n România exista o emisiune TV despre armată cu acest titlu].

16.06.1993
João Pessoa – Recìfe – Brasilia – Goiania – Belo Horizonte.

***Brasilia*, 16.06.1993**

Într-un supermarket 3-4 niveluri, rotund, galben „Jumbo”.

Fructe şi legume tropicale: *kiwi*, *caqui*, *mango*, *goiaba*, *maracuja*, nuci de cocos, *chuchu*, *jilo*, *abobra*, *kuiabo*, *pinha*, *xuxu*, *cidra mamão* [din care se produce o cremă verde ce se consumă cu brânză].

Flori: *margarida*, *flor de maio*, *semente*, *espadade são jorge*.

Seamănă cu cele din SUA, puţin mai primitive.

Preţurile mai scumpe, iar salariile mult mai mici ca-n State.

Lapte de nuci de cocos (pentru mine ciudat).

Se plăteşte cu check-uri la casă.

★

Salariul minim 70 $/lună. Pentru un doctor: 600 $/lună.

★

São Paulo este cel mai mare oraş din America Latină, şi chiar din emisfera sudică.

După Nigeria, Brazilia este ţara cu cea mai numeroasă comunitate de negri, dar aici rasismul este mai mic decât în nordul continentului. De şapte ori mai mulţi sclavi au fost aduşi din Africa în Brazilia decât în Statele Unite.

Brazilia este cea mai numeroasă ţară catolică de pe glob.

În privinţa agriculturii, producţia de bovine este pe primul loc în lume.

★

Brazilia e şi ţara multor carnavaluri.

Tradiţia serenadelor la fereastră... Dar acum s-au interzis chiar, fiindcă se deranjează vecinii...

Mi-aduc aminte când eram student, şi mergeam la Cabana Rânca, pe Parâng, în excursie organizată cu grupele de la matematică şi informatică:

„*Sub balcon eu ţi-am cântat o serenadă*
Dar să fiu şi-al dracului dacă mai cânt!
*'Mi-nghe*ţ*aseră picioarele-n zăpadă*
Iară mucii mi-atârnau pân' la pământ…"

★

Vizionat la casetă filmul „Luciola", după romanul cu acelaşi nume, de José Martiniano de Alencar (1829-1877), om politic şi autor brazilian de scrieri istorice şi indianistice.

17.06.1993, *Belo Horizonte*.

În Parcul Municipal admir arbori exotici: *bambu* (foarte gros, format din multe coarde crescute laolaltă din pământ), *paumera*, *ipê rouxo*, *burganvilha* (numit şi *primavera* = primăvara), *palmeira de latânia*, *palmeira imperial*, *jacaranda* (din care se sculptează mobile de artă), *espato déia*, etc.

Nici îngrijitorii din parc nu ştiu cum se numesc toate plantele şi pomii de-aici!

O pasăre *bem-te-vi*.

Pe lac o barcă.

★

Vreau să schimb un travel check, Citibank n-acceptă American Express. *Banco do Brasil* primeşte bancnota (20 US $). A crescut dolarul de la 46.000 la 50.800 CR.

★

Telefonez în SUA nevestei (1 min = 186.947 CR).

Telefonez şi lui Vasile Macovei, Consulatul Român din Rio de Janeiro: (021) 285.1939, 8 minute a 17.000 CR fiecare.

– Sunt din Craiova, cetățean român, cu domiciliul prin Arizona.

– Bine oltene, zice consulul.

★

Între 28 octombrie - 1 noiembrie se ține reuniunea academiilor din țările Uniunii Latine (al cărui preşedinte, ales la ultima reuniune, este Dan Hăulică): 38 de țări, printre care şi România. Participă scriitori, etc.

★

Cărți în franceză, engleză, spaniolă, autori traduşi.

Limbile mici n-au trecere. Un scriitor de mâna a doua sau a treia mai cunoscut decât un genial Eminescu. Nedreptate culturală internațională din cauza limbii...

★

Ce carte din nord-estul Braziliei duc eu feciorilor mei: „Incantations” de Altimar de Alencar Pimentel cu poveşti populare braziliene, traduse în engleză de John Stephen Morris, precum „Feciorul care şi-a ucis tatăl” (!) „Calul furat”, „Mama dracului a murit”...

★

Citesc în „Lello Universal”, un dicționar portughez vechi, dinainte de 1940, apărut la Pôrto, despre România (întregită):

298.000 km^2 şi peste 17 milioane locuitori. Problema Transilvaniei cum e tratată. Latinitatea era recunoscută, ca şi majoritatea românească în Translivania – contra Ungariei, duşmanul secular.

Continuu mi-am multiplicat relațiile.

18.06.1993

În parcul Plaça da Liberdade, Belo Horizonte.

Un grup de soldați, albi, negri, mulatri trec în pas alergător, dezbrăcați de la brâu în sus, cântând ceva despre *coração* [inimă]... iubita lăsată acasă...

Mai am o singură conferință după amiază şi mă văd scăpat.

Şi-mi amintesc de zilele mele de soldat nepriceput, mocofan, chiar parşiv, în Medgidia, înainte de facultate. Avansat sublocotenent din oficiu în Tr. Severin, după facultate. Armata e frumoasă s-o priveşti, nu s-o faci!

18.06.1993 *Belo Horizonte*

Academia Feminina de Letras, ora 15:00.

22 inşi în sală + 5 în prezidiu.

Improvizez la repezeală ceva despre lirica feminină românească:

Ana Blandiana – curaj împotriva dictaturii;

Nina Cassian – proletcultistă;

Maria Banuş;

Ileana Mălăncioiu;

Ioana Dinulescu şi Liliana Hinoveanu (din Craiova amândouă); etc.

Voi traduce în română pe:

Teresinka Pereira;

Maria do Carmo Gaspar de Oliveira; şi alţi poeţi brazilieni pentru volumele de antologii paradoxiste internaţionale.

★

Livia Paulini traduce din ungureşte pe Paludy György, contemporan, volumul „Sonet XVI”. A executat şi picturi urbane în acuarele.

Cineva mă-ntreabă dacă-s hindus de origine.

Altul trimite un bilet în franceză: să vorbesc mai tare şi să mă scol în picioare. (Parc-aş fi o mâţă leşuită – îmi fac autocritica!).

Răsfoiesc antologia feminină „Literatura em destaque” [Literatura marcantă] (1993), la care-au colaborat poetele: Carmen Schneider Guimarães, Mercés Maria Moreira, Lívia Paulini, Dina Mangabeira, Maria Natalina Jardim, Lucília Cândida Sobrinho, Iris Castelo Branco Morato, Elisabeth Rennó, Cely Vilhena, Maria da Conceição Elói, Lacyr Schettino, Zilda Novaes, Irene Melloneves, Maria Laura Pereira da Silva Couy, Terezinha Alvarenga, Maria do Carmo Volpi de Freitas.

★

Seara în parc...

Cerul un pic roşu, amestec cu negru. Cer mov... Frunze de palmier înalt ca un struţ, profilate verzi...

Şi-atâtea plante care nu ştiu cum se numesc...

Ce imagine mi-a rămas din Brazilia? Fetele cu părul negru ca păcura şi buzele roşii aprinse.

★

Primesc două antologii trilingve (engleză, spaniolă, portugheză) de poeme scrise de Egito Gonçalves (n. 1920), şi respectiv de Domingos Carvalho da Silva (selecţionate de Victor Alegria).

★

Teatro da Cidade [Teatrul Oraşului], pe Rua Bahia, 1341. Spectacolul costă 200.000 CR (= 4 $) intrarea, la ora 21:00, şi este intitulat „Mulheres de Hollanda” [Femei din Olanda]. Am ales un musical (de Pedro Paulo Cava, care vorbeşte fluent franceză, după opera lui Chico Buarque), de rubrica de anunțuri din cotidienele „Sexta-feira” [Al 60-lea ror] şi „Hoje em dia” [La ora actuală].

Explorarea universului feminin.

★

Alături, expoziție de artişti plastici brazilieni contemporani:

Carlos Bracher, Carlos Scliar (stil figurativ), Carlos Wakaboyáshi, Carlos Vergara (abstract), Guiherme de Faria (desenator), Aldemir Martins (200 US$ tabloul), Fayga Ostrower (unul dintre cei mai importanți gravori), Silvio Oppenheim, Marco Tulio şi Juarez Machando (serigrafie pe sticlă), Caribé (serigrafie figurativă), Fernando Velloso (decoruri şi scenografii pentru formații de balet), etc. Galeria cuprinde peste 50 de creatori.

Spectacolul începe la 21:00 şi nu putem intra în sală decât la ora 21:00 fix.

Un amfiteatru mic.

Actori jos pe platformă.

Viața este (o) femeie (*A vida é Mulher.*).

200 de spectatori.

Actrițe în furou, fără sutien - bineînțeles, desculțe, simulând că se dezbracă, intrând provocatoare printre rândurile de spectatori, înconjurând sala; un fel de cabaret...

14 actrițe... râzând... nu erau prea frumoase... dar tinerele, semidezbrăcate... să ai de unde-ți alege (!) Vorba ’ceea: *Ave Maria*! „Amante, prostituate, libertariene, oprimate, supuse...”, se scrie în pliantul spectacolului.

Un bărbat mut, cu părul împletit coadă la spate, înalt şi slab vargă, mişcări cu încetinitorul, pantomimă.

Dans, mimică, poezii; nu înțeleg cuvintele.

Teatral, şi totuşi... neteatral.

Acte sexual mimate pe scenă, măşti, carnaval, lesbiene.

Joc de castaniete, superb. *Coraçoa*.

Ce-mi place că ei zic *mulher*, se citeşte „muier" = femeie. Dacă eu traduc prin „muiere" = mai obscen, vulgar un pic, erotic mai mult, dorință de...

Eu fui felix em Brasil. {Eu fu(să)i fericit în Brazilia.}

Mă uitam la buzele lor... roşii-roşii. Date naiba femeile!

Efecte de lumină pâlpâind mereu – mă dor ochii... (scriu pe-ntuneric).

Baloane de săpun.

★

Bă ce-i trage-afară... Plouă de zici mamă!

Săptămâna trecută aş fi plecat mai repede acasă (în State), dar acum în ajunul plecării... n-aş mai pleca. Aşa-i omul – întotdeauna vrea invers.

20.06, 1993, *Belo Horizonte – Ouro Preto*.

Cu un şofer, Helio Garcia, şi-o maşină „Lada" (rusească), puşi la dispoziție de guvernatorul statului Minas Gerais, suntem duşi să vizităm Ouro Preto [Aurul Negru]: eu, *Senhora* [Doamna] Conceiçao Pilo, şi Teresinka.

★

Fabrica de bere.

Serra Montanha [Lanțul Muntos] cu minereuri de fier, mangan. Când treci mai târziu, muntele vezi c-a dispărut! {adică minereul cărat / vândut în Europa, SUA, etc.}.

Oraşul Itabirito, pentru extracții minerale.

Oraşul Cachoeira do Campo, cu sculpturi în *pedra sabão* [piatră-săpun], specifică regiunii.

Un verde murdar, decolorat...

Itacoloni, munte în formă de deget.

Oraşul-muzeu OURO PRETO, fostă capitală a Statului Minas Gerais până în 1897, când s-a mutat capitala la Belo Horizonte.

Case din vremea colonială (sec. 17-18).

Statuia lui Tiradentes; spânzurat, tăiat de portughezi (inițial i-au pus capul pe soclu).

Mişcarea de independență braziliană a fost pornită de poeți, intelectuali.

Mine de aur, pietre prețioase *tumalin*.

Casele lipite între ele, fără garduri, de piatră, solide, culoarea predominantă alb-albastru. Balcoane înguste, cu fier forjat.

Arhitectură baroc, stil conservat (locatarii n-au voie să modifice nimic, chiar şi zugrăveala se păstrează).

Muzeul şi Casa „Guignard" (pictor).

Subsoluri mici.

Oraş tip feudal.

„São Francisco de Paula" = o biserică pe vârful unui munte.

Întâlnit poetul Cassiano Nunes.

Acasă la Angelo Oswaldo de Araújo Santos, *prefeito* [prefect, primar] în Ouro Preto (scriitor şi journalist). Îl cunoaşte pe pictorul Emeric Marcier, care s-a stabilit în Barba Sena după Al Doilea Război Mondial.

40.000 locuitori, 65.000 cu împrejurimi.

Biserica „São Francisco de Assis” (30.000 CR intrarea), construită de Alei Jadinho, mulatru, fiul unui architect portughez şi al unei sclave africane.

Picturi de Ataide în biserică – interzis să fotografiem sau să filmăm înăuntru – cică regulamentul.

Ornamente cu aur, obiecte sculptate în piatră; o adevărată artă.

Am cumpărat un frumos fotoalbum despre Ouro Preto.

★

Casa poetului Tomás Antônio Gonzaga (n. 1744 în Porto – Portugalia, m. 1807 ? în Miragaia – Mozambic), mare romantic, fondatorul Academiei Arcadia, la care-am vorbit şi eu. Plecat în exil în Africa – pentru iubita [„*Minha Marilha*” = Marília mea] pe care n-a mai văzut-o...

„*Não sei Marilha o que tenho*
Depois que vi o teu rosto.
Pois quanto não é Marilha
Já não posso mais ver com gosto.”

Tomás Antônio Gonzaga; pastoral, romantic (versuri create în Africa, unde-a şi murit):

„Nu ştiu Marilia ce se-ntâmplă
De când te-am văzut.
Dar orice zăresc astăzi, care nu e Marilia,
Nu-mi mai place.”

Seamănă cu poemul meu: „Monica”:

„O lume cu Monica este o lume feminină.
O lume fără Monica nu mai are rost...”

★

Cercetătorul portughez, Manuel Rodrigues Lapa, a descoperit că Gonzaga era gras, scund, burtos, chel; şi că Marilha [se citeşte *Marília*] s-a căsătorit dup-aia, având zece copii de la câțiva bărbați. Gonzaga a venit în Brazilia în anul 1782 la vârsta de 38 de ani, şi s-a-ndrăgostit de-o fată de 16 ani: Maria Dorothéa Joaquina de Seixas, pe care o va boteza în

opera sa „Marilha de Dirceu”. Peste doi ani, când trebuiau să se căsătorească, poetul este deconspirat pentru că scrisese poezii satirice la adresa guvernatorului statului Minas Gerais. Este forțat să locuiască pe Insula Șerpilor din golful Rio de Janeiro. Condamnat pentru închisoare în Angola, dar sentința comutată la 10 ani de deportare, în 1792 pleacă în Mozambic. Aici se căsătorește cu Juliana de Souza Mascarenha.

Volumul liric „Marilha de Dirceu” a fost publicat pentru prima dată în 1792 la Lisabona.

★

Ziduri de piatră.

Oameni transportând pe cai desage.

Sculptură în lemn de Gilberto Fernando de Oliveira (vreo 200 US$ o piesă).

★

Igreja do Pilar [Biserica în Coloană].

★

Orașul Mariana, colonial.

Biserică franciscană, precum cea văzută înainte: „São Francisco” (același nume).

Preoții îngropați în biserică; călcând pe tombele lor.

Influențe din Macão (China), de la navigatori portughezi.

De aceea unii sfinți creștini au ochi... orientali!

Alt sfânt e mulatru (pictorul a fost mulatru).

Un Isus Cristos negru, sacrificat.

Uneori mai ghiceam / brodeam cuvintele din română pe tiparul „posibil” portughez: eternitate = *eternidade*, istoria = *historia*.

★

Dinat la restaurantul italian „Papinna Della Nonna” în Mariana.

★

Museu Arquidiocesano de Mariana, 40.000 CR intrarea.

Numai în argint, aur, diamante, obiecte de artă, sec. 18.

– Au cărat portughezii pînă n-au mai putut, dar tot a mai rămas! spune ghidul.

Obiecte de cult religios din perioada prosperității.

Altele închise într-un seif (interzis fotografiatul şi filmatul).

Impresie de învechit.

Tablouri din epoca de glorie a coloniei portugheze.

Aleijadinho = architect, sculptor în lemn de *jacarandá* - pom căruia îi trebuie 100 de ani să crească (rar, nu prea mai există).

Cărți religioase de-o juma' de metru.

Haine brodate în aur (*veludo*), donate de Don Petro al II-lea, al doilea împărat al Braziliei, trimis în exil în 1889 cînd s-a proclamat republica.

★

Apoi Catedrala Bazilică *Mossa Senhora da Assumpção*.

Anunțuri: „Linişte! Dumnezeu ne vorbeşte în linişte!" ori „*Silêncio! Estamos na casa de Deus*" [Linişte! Suntem în casa lui Dumnezeu!].

„*Sacriscia*" [țârcovnicie].

Orgă impunătoare.

★

Drumuri pietruite.

– Vrei prea multe într-un timp scurt... şi nu se poate, îmi reproşează pe drept amicii.

Şoferul nu e amendat pentru viteză fiindcă are o placă specială, oficială, albă, pe care scrie „Estado de Minas Gerais”, nu se leagă poliția de el. *Não te preocupa* [Nu te preocupa], îmi zice, e treaba mea.

★

Gunoaiele sunt duse la marginea oraşului, li se dau foc (mult fum).

20.06.1993, B. H.

Funcționarii care lucrează pentru guvern se numesc în argou *dormi muito* [(cei care) dorm mult]... (plătiți prost, dar serviciul asigurat, şi muncă... mai deloc)!

Un aparat administrativ greoi.

★

Bâlci.

Aş fi vrut să cumpăr un *iamac* înflorat (10 US$).

Parc-o vedeam pe Eleonora strâmbând din nas în Tucson... „lucruri țigăneşti.. nu te pricepi de loc să cumperi”.

Ca bâlciul din Polovragi, unde am fost în tabără ca elev de şcoală generală. Ori cel din Oteteliş, pe malul Oltețului, care se ținea de Sfântul Ilie (20 iulie).

★

– Vezi să nu dai aparatul la vreun copil să-ți facă poze, că fuge cu el. Atenție la buzunare, mă previne Teresinka.

În bâlci: indieni, muzică mistică.

Instrumente de cântat, făcute din lemn *cuia*, ciudate mie, precum: *calimba* (originar din Africa), *charango* (un fel de cobză din bambus), *quena* (ca flautul), etc.

★

Urc pe avenida Cristovão Colombo, cobor în João Pinheiro către Afonso Pena, unde se ține Feria Hipie, un târg local duminical (ceva mai ieftin).

Prin oraş circulă un autobuz rezinha da alegria, precum la carnaval.

Ce cadouri să cumpăr pentru ai mei? Parc-o să-i văd că nu le place!

Artizanat, o double piece tigano pentru nevastă (ce ochi o să facă!... să se-mbrace braziliancă…!).

★

Edgeval mă duce la aeroportul internațional.

Pe melodiile uşor melancolice: *Chitãozinho & Xororó*...

Cu regret că părăsesc Brazilia (poate nu mă voi întoarce niciodată!... mai sunt atâtea țări de colindaaat)... cu bucurie că ajung la familie.

Abia aştept să-i povestesc lui Ely.

Zbor de-a lungul meridianelor.

Mai spaniolizez/portughezez cuvinte româneşti ori franțuzeşti: *melancolha*, *cantare*, *musica* şi-o mai nimeresc.

★

3 bagaje; problemă la aeroport pentru că am carnet de refugiat (nu paşaport american) în Belo Horizonte.

Exclamă funcţionarul că de zece ani lucrează şi n-a mai văzut până acum asemenea document!

Taxe de aeroport: 4 US $ în B. H., în Rio de Janeiro 17 US $.

B. H. – Rio de Janeiro – Chicago.

În Rio de Janeiro am fost aşteptat la aeroport {m-am speriat, credeam că e poliţia secretă (?)... pentru a fi direcţionat spre avionul de Chicago… am auzit: „Cine e Smarandaşe?”}.

★

Un splendid apus de soare în dreapta avionului.

Orizontul roşu în frontieră cu întunericul pământtulului.

★

De când pe tărâm portughez, încep să mă fascineze viaţa şi opera lui Fernando Pessoa. Faimos înainte de-a muri. Nemulţumit, răzvrătit. N-a crezut pe nimeni. Pronunţat împotriva emoţiilor. „Poetul e un pretendent”, adică poetul e cineva care pretinde şi-i atât de bun pretinzând încât îi convinge şi pe alţii.

★

Vorba lui Fernando Pessoa „Străin aici, ca oriunde”; foarte exoteric. Nici nu voi mai fi în ţara mea.

Oamenii n-ar trebui să iubească, lui F. P. îi era frică de dragoste, fiindcă dragostea aduce necazuri. Pentru un minut de plăcere, ai un secol de suferinţă, poţi chiar muri.

Te naşti străin.

Urât, beţiv, nenorocos la femei - Pessoa.

Născut în Portugalia. La 8 ani îi moare tatăl. (Plecat în Africa de Sud cu tatăl militar.)

A scris şi-n engleză. A studiat la şcoala anglofonă.

Se-ntoarce în Portugalia la vârsta de 18 ani. Funcţionar de guvern. A scris poeme sub multe pseudonime: Álvaro de

Campos, Alberto Caero, Ricardo Peis, Bernardo Soarès, plus numele adevărat, în diferite stiluri şi teme.

A creat (numai) sub influența alcoolului.

La un concurs obține Premiul II. Moare de psihoză, beat.

★

Compania aeriană Varig ne urează: *Bom viagem!* [Călătorie plăcută!]

Rio de Janeiro – Chicago.

21.06.1993

3,5 ore de zbor: Chicago – Phoenix, 6:30 - 9:57.

Terminal 1 pentru United Airlines.

Există un trenuleț aerian care te mută de la un terminal la altul.

Businessmeni, tipi cu fața de ceară. Tunşi perfect, eleganți, scoşi din cutie. Mişcări calculate. M-a impresionat privirea lor fixă, ochii inexpresivi.

M-am pomenit şi-n avionul american mulțumind stewardesei obrigado, în portugheză... făcuse tipa nişte ochi la minee... până să-mi dau seama... *what*?

★

Telefonat din avion (deasupra Statului Missouri eram?)... aşa, de chestie... să văd cum merge. Înserți o carte de credit în telefonul din spătarul scaunului din față, telefonul se eliberează, formezi numărul cu 1 în față... Dar s-auzea cu vâjâit, neclar... la 2 $/min ori fracțiunea de minut, plus 2 $ taxa de start.

De la 30.000 picioare altitudine.

Instrucțiuni în manualul din avion. Pentru internațional 4 $/min + 4 $ taxa de start

Ce, numai preşedinţii de stat să trimită telegrame şi telefoane de la bordul avioanelor? Mă modernizez, ce naiba!

– Hei, Eleonora, ce mai faci? Îţi dau telefon... de la înălţime! Aşa, de chestie, să văd cum funcţionează. Vedeam prin filme boşi lăfăindu-se! De ce să nu fac şi eu ca ei? Un ţăran oltean? Ce, ei sunt mai ai dracu?!

„*Air phone*" [telefon aerian] – public.

Cu o carte de credit (*master card*) telefonezi.

★

Tot America rămâne *number one* [numărul unu]!

★

La Radio National din Brazilia, Rio de Janeiro, pe 4 iunie 1993, orele 13-14, undele FM, Prof. Dr. Teresinka Pereira a anunţat despre vizita mea în Brazilia, întâlnind scriitori, artişti latino-americani, pentru extinderea Mişcării Literare Paradoxiste.

★

Mă culcasem în avion...

– Scoal' mă, ai o viaţă şi pe-aia o dormi?!

★

– *Ceau, Ceau Brasil!* Mă-ntorc acasă (SUA). Cîteva luni de-acum încolo voi savura amintirile, imaginile de trei săptămâni în Brazilia.

★

– Văd Brazilia cu ochii tăi, exclamă nevasta la declamaţiile mele.